

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KONEC DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY NA BLATENSKU

THE END OF WW II AT BLATNÁ REGION

Anna Kulhánková

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Lubor Václavů

Rok 2012

Prohlašuji, že jsem v bakalářské práci Konec druhé světové války na Blatensku vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Lubora Václavů a použila pouze prameny a literaturu uvedené v bibliografii.

V Praze 29. listopadu 2012

vlastnoruční podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych na tomto místě poděkovala PhDr. Luborovi Václavů za cenné rady a připomínky, které mi pomohly k vypracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat panu Vladimíru Červenkoví z Městského muzea Josefa Siblíka v Blatné, paní Marii Řehořové z Městského úřadu v Kasejovicích a pracovníkům Vojenského ústředního archivu – Vojenského historického archivu v Praze na Invalidovně, kteří mi byli nápomocni s poskytnutím pramenů a fotografií k této bakalářské práci. Také bych chtěla poděkovat paní Heleně Wálkové za její vzpomínky na rok 1945.

Obsah

Úvod	5
1) Blatensko v letech 1939–1944	11
2) Blatensko od ledna do května 1945	15
3) Němečtí uprchlíci („Národní hosté“)	17
4) Útoky spojeneckých letadel	23
5) NIVA-Strakonice (podskupina Blatná)	26
6) Květnové povstání	30
7) Vlasovci	37
8) Osvobození	42
9) Československá samostatná obrněná brigáda z Velké Británie na Blatensku	46
10) Blatensko v osvobozené ČSR	49
Závěr	58
Seznam zkratk	62
Seznam pramenů a literatury	63
Anotace	68
Textové přílohy	70
Obrázkové přílohy	87

Úvod

Od začátku nového roku 1945 směřovaly myšlenky obyvatel Protektorátu ke konci války. Německá armáda ustupovala na všech frontách a poslední Hitlerův pokus o protiofenzivu v lednu 1945 zkrachoval. Kvůli postupu východní fronty začaly do Protektorátu proudit skupiny německých uprchlíků (tzv. národních hostů), které nacházely ubytování v jižních Čechách. Také spojenecké letectvo zvýšilo od února 1945 svoji aktivitu hloubkovými útoky na železniční i silniční dopravu. Na přelomu března a dubna 1945 se válečné operace dostaly na území Protektorátu. Zprávy o postupující frontě přinášely otázky, jak bude nadcházející převrat vypadat a jestli bude krvavý či nikoliv. Lidé shromažďovali zbraně, vyráběli čs. vlajky a vlajky spojenců a zakládali revoluční národní výbory.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na první polovinu roku 1945 na Blatensku. Ovšem je důležité ukázat poměry na Blatensku v předchozích pěti letech okupace, proto jsem do práce také zahrnula kapitolu, které se zabývá situací na Blatensku od vzniku Protektorátu do prosince 1944.

Blatensko se nachází v jihozápadních Čechách v bývalém politickém okrese strakonickém. Pokud mluvím o Blatensku, myslím tím obce, které spadaly do zrušeného blatenského politického okresu. Jsou to zejména Bělčice, Bezdědovice, Kadov, Lnáře, Lom a Záboří¹. Blatensko zažilo v posledním válečném roce příval německých uprchlíků z východu, hloubkové útoky spojeneckých letadel, omezení školní výuky, přesuny německých vojáků, přípravy na revoluci, pohyb vojsk generála Vlasova směrem k americkému pásmu, zatýkání a lynčování vlajkařů a kolaborantů a setkání obou spojeneckých armád na demarkační čáře, která obce na tomto území protínala a rozdělovala je na americkou a sovětskou okupační zónu.

¹ Do politického okresu blatenského spadaly tyto obce: Blatná, Bělčice, Bezdědovice, Bratronice, Březí, Buzice, Čečelovice, Hajany, Hornosín, Chlum, Chobot, Kadov, Kocelovice, Lažánky, Lažany, Lnáře, Lom, Mačkov, Myštice, Předmít, Sedlice, Škvořetice, Tchořovice, Uzenice, Uzeničky, Záboří.

Tímto výčtem událostí, které se na Blatensku staly, jsem nastínila i obsah práce. Kromě již zmíněné úvodní kapitoly o Blatensku v letech 1939–1944 se další kapitoly vzájemně propojují a některé poznatky zmíněné v jedné kapitole jsou podrobněji rozváděny v další. Myslím tím hlavně kapitolu Blatensko od ledna do května 1945. Ta nastiňuje ve všeobecném kontextu události tohoto období, které následně podrobněji zkoumají kapitoly Němečtí uprchlíci („Národní hosté“), Útoky spojeneckých letadel a NIVA-Strakonice (podskupina Blatná). Šestá kapitola Květnové povstání se prolíná s kapitolami Osvobození a Vlasovci a částečně i s kapitolou Československá samostatná obrněná brigáda z Velké Británie na Blatensku. Závěrečná kapitola Blatensko v osvobozené ČSR zachycuje atmosféru nově nabyté svobody.

Téma jsem si vybrala proto, že mě k Blatné pojí rodinné kořeny, protože zde žili moji předci z matčiny strany a moje babička zde strávila dětství. Od svého narození jsem v okolí Blatné trávila hodně času, neboť rodiče zde mají rekreační chatu.

Prameny k této práci jsem studovala hlavně ve Vojenském historickém archivu na Invalidovně a ve Státním okresním archivu ve Strakonících, který spadá pod Státní oblastní archiv Třeboň. Velký fotoarchiv ke květnu 1945 má Městské muzeum Josefa Siblíka v Blatné².

V SOkA Strakonice nalezneme obecní a školní kroniky většiny obcí na Blatensku. Všechny mnou použité kroniky jsou v digitalizované podobě dostupné na internetových stránkách SOA Třeboň. Některé z nich jsou obsáhlé (např. obecní kroniky Bělčic a Blatné a školní kronika Blatné po 5. 5. 1945), jiné se o posledním roce války zmiňují na jen dvou či třech stranách (např. obecní kroniky Skaličan, Předmíře a Kadova). Ovšem to, že popis událostí roku 1945 není dlouhý, neznamená, že by informace v nich obsažené nebyly pro práci důležité a nepřinášely nové poznatky. Blatná, Záboří a Kadov současně vedly vedle obecní kroniky i kroniku školní. Některé události, které jsou v obecních kronikách jen naznačeny, popisují školní kroniky detailněji.

² viz. Seznam použitých pramenů a literatury v závěru práce

Největší pramennou základnou jsou právě obecní kroniky. Většina z těchto kronik byla ovšem napsána až po osvobození. Proto jsou v nich patrné tendence upřednostňovat Rudou armádu oproti armádě americké a je jedno, která z armád obec osvobodila. Pokud pomineme tuto tendenčnost, dá se velmi dobře zjistit, co se v době od ledna do května 1945 v obci dělo. V kronikách, které rok 1945 více rozebírají (teď myslím hlavně blatenskou a bělčickou), nalezneme i zprávy o postupujících frontách, a to přestože obě byly sepsány až po revoluci.

Ve VÚA-VHA nalezneme prameny týkající se odbojových organizací NIVA a Prokop Holý. Jedná se o fondy Domácí odboj, Druhý domácí odboj, Partyzánské a odbojové hnutí a Ilegalita. Problémem těchto pramenů je, že se zabývají hlavně působením těchto odbojových skupin ve Strakonících. Z obcí Blatenska se prameny zmiňují pouze o Blatné, a to v jediném dokumentu. Dalším problémem je, že většina z nich je sepsána až v době po únorovém převratu a jsou hodně tendenční. To je například vidět v posudku o uznání ilegality Miroslava Ingedulda, jehož součástí je i jeho stranická charakteristika: „*Není ve svém názoru komunisty stálý.*“³

V současných novinových článcích, které vycházejí v novinách jednotlivých obcí, nalezneme informace k roku 1945 a hlavně osvobození. Myslím tím Blatenské listy a Kasejovické noviny, které vycházejí pro Kasejovice, Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdrěv, Oselce a Životice. Články, týkající se konce války, zde můžeme najít hlavně v měsících dubnu, květnu a červnu. Ve třech vydáních Blatenských listů z roku 2002 nalezneme článek *Konec války v Blatné. Pohled z jiné strany*, které přináší vzpomínky brněnského Němce na příchod jedné z posledních skupin německých uprchlíků do Blatné. Nedílnou součástí každého květnového čísla jsou reportáže z oslav výročí osvobození.

Městské muzeum v Blatné vydalo v roce 1985 *K 750. výročí Blatné: Sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy*

³ Ingedult Miroslav

o Blatné.⁴ Alexander Debnar zde napsal příspěvek *K dějinám protifašistického odboje na Blatensku* (strany 105 až 119). Kvůli roku, ve kterém byl sborník vydán, je celý příspěvek orientován hlavně na komunistický odboj na Blatensku a opět je tendenční. Události revolučních dnů zde nejsou moc popsány a o osvobozeném ČSR se už vůbec nepíše.

K padesátému výročí osvobození Blatné vydaly Blatenské listy *Konec války v Blatné 1945–1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné*.⁵ Tato publikace obsahuje mimo jiné část z rodinné kroniky Vladimíra Šulce, která přináší jiný pohled na osvobození než obecní a školní kroniky. Kronika rodiny Šulcových byla napsána až v šedesátých letech a rozhodně o ní nemůžeme tvrdit, že by byla tendenční, ovlivněná poválečnými emocemi. Součástí sborníku jsou i vzpomínky blatenských pamětníků na květen 1945. Jelikož sborník vznikl v době nově nabyté demokracie a váže se ke kulatému výročí, najdeme v něm podrobnější informace o americké armádě. Blatná tehdy také začala spolupracovat s americkou ambasádou při oslavách.

Literatura k dějinám protifašistického odboje v jižních Čechách není nějak početná a přímo Blatensku se nevěnuje žádná z publikací. V letošním roce vyšla kniha Vladimíra Kose *Květen 1945 v jižních Čechách*.⁶ Je to práce amatérského badatele, z jehož sbírky fotografií, týkající se jednotlivých měst v jižních Čechách, záběry pocházejí. Z Blatenska jsou tu zachyceny pouze dvě obce, Hajany a Lnáře, a to kvůli tomu, že se zde pohybovala vojska generála Vlasova.

Z úspěšné knihy Stanislava A. Auského *Vojska generála Vlasova v Čechách*⁷ byla pro mě důležitá kapitola *Situace v prostoru vesnice Lnáře*. Použila jsem čtvrté vydání této knihy, které Auský ještě víc rozpracoval. Z jeho knihy čerpá Karel Kabátník, který napsal o vlasovcích čtyři články na

⁴ K 750. výročí Blatné: *Sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné*. Blatná: Městské muzeum v Blatné, 1985.

⁵ *Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné*. Blatná: Nadace BKN, 1995.

⁶ KOS, Vladimír *Květen 1945 v jižních Čechách*. Praha : Mladá fronta, 2012. ISBN 978-80-204-2642-0

⁷ AUSKÝ, S. A. *Vojska generála Vlasova v Čechách*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-793-6.

pokračování do Kasejovických novin. V posledním článku Kabátník přidává vlastní vzpomínky na vlasovce: „*Ale hlavně nás překvapily vyrovnané řady vyslečených uniforem, pečlivě po vojensky srovnané na tlumoku do komínků, jak zná každý voják. To je záhada, které neodpovídá tvrzení nejkompexnějšího díla S. Auského českého vlasovce (syn ruských emigrantů)[!] o tom, že posledním rozkazem uniformovanému vojsku byl povel „Rozchod“. ... Uspořádání svršků na tak velkém prostranství vypovídá o tom, že vojáci stáli v mnoha čtyřstupech po rotách. Ale museli se do něčeho převléknout. Že by každý měl civil, není pravděpodobné, to bídné válečné poměry nedovolovaly. Domnívám se, že dostali zajatecké mundury – někdejší uniformy armády ČSR přebarvené na hnědo, které prokazatelně dostávali také zajatí Němci[!]. To by ale předpokládalo, že k převlečení už jim veleli Sověti[!].“⁸*

Další kniha, která se o Blatné a okolních obcích částečně zmiňuje, je publikace Jindřicha Pecky *Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945.*⁹ Jejím přínosem pro mou práci byla zvláště kapitola o Československé samostatné obrněné brigádě z Velké Británie, která se v polovině května 1945 rozmístila i na Blatensku. Umožňuje porovnat vzpomínky pamětníků na čs. vojáky vydané v Kasejovických novinách a Blatenských listech. Přínosem jsou i Peckovy chronologické přehledy jednotlivých spojeneckých akcí, a to letecké aktivity v Evropě a nad Protektorátem, postup americké a sovětské armády.

Kniha *Poslední akce*¹⁰ od K. Fouda, V. Krátkého a J. Vladaře se zabývá posledními dny letecké války nad Protektorátem v dubnu a květnu 1945 (především náletem 8. americké letecké armády na Škodovy závody v Plzni. Publikace se podrobněji nezmiňuje o akcích hloubkařů na Blatensku, i když z obecních kronik a Sborníku k padesátému výročí osvobození Blatné víme, že

⁸ KABÁTNÍK, K. *Vlasovci část IV. Od Münsingenu do Lnář*. Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, X, č. 5, 2005. s. 9

⁹ PECKA, Jindřich *Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1995. ISBN 80-85270-47-1

¹⁰ FOUDEK, K. – KRÁTKÝ, V. – VLADAŘ, J. *Poslední akce. Operace amerického a britského letectva nad územím Čech v dubnu a květnu 1945*. Plzeň : NAVA, 1997. ISBN 80-85254-98-0

zde útoky byly a dopravu na Blatensku úplně ochromily. Proto pro problematiku útoků „kotlářů“ nejvíce využívám vzpomínek pamětníků.

Přes všechnu možnou tendenčnost jsem jako hlavní prameny použila obecní a školní kroniky. Dalším hlavním zdrojem byly vzpomínky pamětníků, které jsem čerpala jak z novinových článků, tak přímo z rozhovoru s jedním z nich, a to s paní Helenou Wálkovou roz. Kavalovou. Vzpomínky pamětníků jsou ovšem ovlivněny jejich věkem. Některé události si mohou idealizovat, mají je spojené se vzpomínkami na dětství a spoustu věcí už zapomněli nebo je mají ovlivněné poznatky z jiných zdrojů. Ovšem i přes pro mě byly jejich vzpomínky nesmírně cenné, protože jsem si dokázala udělat obraz, jak život v té době vypadal.

Důležitým pramenem pro tuto práci se staly současné regionální tiskoviny a sborníky vydané v Blatné. Starší byl vydán ještě za minulého režimu a mladší pět let po listopadu 1989, proto přinášejí rozdílné pohledy na tytéž události. Vzhledem ke skutečnosti, že novější odborné publikace o Blatensku na konci 2. světové války chybí, je nutné využít dostupné prameny, i když jsou staršího data.

1) Blatensko v letech 1939 – 1944

Německé jednotky začaly už v noci na 15. března 1939 obsazovat zbytek pomnichovské republiky. Druhý den byl na základě výnosu Adolfa Hitlera zřízen Protektorát Čechy a Morava a jeho území bylo připojeno ke Třetí říši. V ten samý den se první německé jednotky dostaly na území Blatenska, a to do Lnářů. Říšským protektorem byl jmenován Konstantin von Neurath a jeho zástupcem se stal státní tajemník K. H. Frank. S novým státem přišla i nová nařízení.

Ve školách byly provedeny revize knihoven a hledaly se závadné knihy. Odstraněna byla díla T. G. Masaryka a také všechny knihy, které se ho týkaly. Později se to týkalo ještě spisů Františka Palackého a Ernsta Denise. Ze škol byly odstraněny legionářské obrazy, odevzdány všechny obrazy bývalého prezidenta Edvarda Beneše, dále všechny busty a obrazy osob, které se podíleli na vzniku bývalé Československé republiky a další předměty, které měly cokoliv společného se zaniklou republikou.

Hned po vzniku Protektorátu se rozběhlo rozsáhlé zatýkání nepřátel nového režimu. *„Zatýkání 1. září 1939 v jižních Čechách zaměřilo gestapo hlavně proti komunistům a sokolům. Zatýkalo se na Blatensko, Strakonicku a Vodňansku. Velká část zatčených občanů byla již 7. 9. 1939 bez jakéhokoliv soudu převezena do Buchenwaldu.“*¹¹

Školní rok 1939/40 byl zahájen změnou školních osnov, které se pak měnily i v dalších letech. Doba vyučovací hodiny se změnila na 45 minut. Další změny se týkaly počtu vyučovacích hodin věnujících se jednotlivým předmětům. Ve školním roce 1943/44 bylo zavedeno na blatenské škole pokusné dvojjazyčné vyučování, a to v zeměpise, přírodovědě a počtech.

Kvůli nucenému odchodu učitelů ze Slovenska a Podkarpatské Rusi byli někteří stávající učitelé penzionováni, aby na jejich místo mohli nastoupit

¹¹ DEBNAR, A. *K dějinám protifašistického odboje na Blatensku. K 750. výročí Blatné: Sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné.* Blatná, 1985. s. 106

nově příchozí. Spolu s učiteli přišli i noví žáci. Do blatenské školy přibylo patnáct žáků. Stav učitelstva v dalších letech války ubýval, protože byli povoláváni na nucené práce do Německa nebo do Todtovy organizace. Tam byli z Blatné povoláni celkem čtyři učitelé, z nichž tři byli nasazeni v Roudnici a jeden v Plzni. Pracovní nasazení do Říše se netýkalo jen učitelů. V roce 1942 byl vyhlášen ve Lnářích hromadný odvod mužů od 17 do 50 let. Výjimku měli pouze majitelé hospodářství nad 10 ha. Odvod se konal v Kadově, ale z celkového počtu 170 mužů bylo vybráno jen dvanáct a někteří z nich byli po zdravotní prohlídce ještě vráceni. O dva roky později byli totálně nasazeni do Kasselu obyvatelé Kadova, kteří se narodili v roce 1924.

Učitelé blatenského okresu museli v říjnu 1940 předložit prohlášení o svém árijském původu, který dokládali v příloženém listu až do třetího kolene. Také museli v pozdější době podepsat prohlášení, že nepatří k zednářské lóži.

Školy, obecní úřady a kostely byly opatřeny německými nápisy. V názvu škol se nesmělo vyskytovat v německém překladu slovo „český“. Proto byla blatenská škola proto přejmenována na Hlavní školu chlapeckou a dívčí. Lnářský zámek se změnil ve školu. Nejprve se v něm usídlila chlapecká a poté dívčí škola z Německa. Měšťanská škola v Blatné proto zapůjčila na vybavení zámku 25 lavic a 25 kalamářů.

Žáci se účastnili pravidelných zdravotních prohlídek a očkování. Zdravotní prohlídky byly placené. Za nemajetné žáky zaplatilo peníze rodičovské sdružení. Na pomoc s volbou budoucího povolání docházel do škol poradce. Kuratorium pro výchovu mládeže pořádalo v Blatné pro žáky divadelní představení (např. Broučci, Vinettou), kino představení a hudební koncerty. Během školního roku žáci sbírali odpadové hmoty (např. papír, guma, železo a jiné kovy) a léčivé byliny. Od věku deseti let pomáhali žáci při žních. Tam s nimi pracovali i učitelé. Účastnili se práce na školní zahradě, kde pěstovali zeleninu a brambory. A také podle nařízení starosty pracovali na blatenském velkostatku.

Protektorátní vlajky a vlajky s hákovým křížem byli vyvěšovány při každé příležitosti k oslavám. Bylo tomu hned měsíc po německé okupaci v den Vůdcových padesátých narozenin. Dále se vyvěšovaly vlajky na oslavu pádu Varšavy, vítězství ve Francii. Při oslavě prvního výročí vzniku Protektorátu Čechy a Morava se žáci blatenské školy shromáždili v tělocvičně, kde k nim měl ředitel školy projev.

Po Blatensku se pohybovalo značné množství německého vojska před útoky na Belgii, Francii a Nizozemsko a na Jugoslávii. V dubnu 1940 se německé vojsko ubytovalo v blatenské škole. Obsadilo tělocvičnu, mateřskou školu, čtyři třídy obecné školy, část sklepů, polévkovou kuchyni a dvůr, kde měli polní kuchyni a stanoviště aut.

Po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha byly v obcích zřízeny hlídky, které kontrolovaly chodce a policejní přihlášky. Členové obecní rady ve Lnářích kontrolovali, jestli obyvatelé neukrývají parašutisty. Kadov byl svědkem prohlídky obce německými vojáky. *„Dne 9. června, kol čtvrté hodiny odpolední, v krásný, slunný den přijelo do naší obce německé vojsko. V okamžiku obklopilo ves kol dokola a plno čet rozešlo se po vsi. Prohlíželi hlavně domy na konci vsi. Všude, kde přišli do stavení, musili předložit policejní přihlášky a pak nastala prohlídka od sklepa až na půdu. Nenašli nic. To si každý oddychl, když odjeli.“¹²*

Ministr školství a národní osvěty Emanuel Moravec navštívil 13. května 1943 blatenskou školu. *„Ředitel hlavní školy s tajemníkem škol. úřadu Frant. Mikešem (okres. škol. inspektor nebyl přítomen) provedli její budovou a zodpověděli jeho dotazy. Pan ministr zdůraznil jmenovitě význam sběru odpadových hmot, dále žádal spolupráci učitelstva s Kuratoriem pro výchovu mládeže, na niž mu obzvláště záleží.“¹³*

Zatýkání v blatenské organizaci ilegální KSČ začalo v listopadu 1943 zatčením Jana Fischkandla. Na to následovala další, která vyvrcholila v září 1944, kdy bylo pozatýkáno zbývajících dvacet devět členů. Ve Lnářích se

¹² Pamětní kniha obce Kadov.

¹³ Kronika měšťanské školy.

v roce 1944 zatýkalo kvůli poslechu zahraničního rozhlasu. Pět občanů dostalo vyzvání, aby se dostavili na četnickou stanici se svým radiopřijímačem. Odtud odjeli do Blatné a z ní k výslechu do Klatov. Pouze jeden z nich se vrátil zpět. Zbytek byl dopraven do Terezína a později do Drážďan a Žitavy.

V roce 1944 v den oslav vzniku samostatného československého státu roku 1944 se dostavili obyvatelé Lnářů na povinnou přednášku o Sovětském svazu. Vedl ji údajný ruský emigrant Jaromír Hlušíčka. Tento cyklus přednášek se konal i v Blatné, Kasejovicích a v okolních obcích.

Na začátku listopadu 1944 projížděli Blatenskem první němečtí uprchlíci z Banátu. Byli ubytováni v blatenské škole, kde se kvůli zabránění tříd nevyučovalo a později probíhala výuka polodenně, kdy vyučování v hlavní škole probíhalo dopoledne a v obecné odpoledne. Pravidelná výuka na hlavní škole mohla probíhat až od 17. listopadu 1944.

V roce 1944 začaly být hlášeny protiletectké popluchy. Žáci v Blatné se schovávali v krytu umístěném ve školní budově. Při jednom z náletů na konci roku 1944 dopadly dvě pumy u obce Buzice, které sice způsobily škodu, ale nikdo nebyl zraněn.

2) Blatensko od ledna do května 1945

Poslední rok války začal pro školáky na Blatensku prodloužením vánočních prázdnin kvůli nedostatku uhlí až do 11. ledna, ale i po tomto datu se nevyučovalo, protože se budovy škol připravovaly na příjezd uprchlíků z východu. Žáci dostávali jednou týdně domácí úkoly a toto nouzové vyučování pokračovalo až od 16. dubna. V Blatné se vyučovalo třikrát do týdne půl dne, a to v dvou místnostech hotelu Jubilem, který ležel v blízkosti nádraží. Kvůli nebezpečí hloubkových náletů spojeneckých letadel se vyučování přesunulo do blatenského zámku a do místnosti v šatně divadelního sálu v Sokolovně. Toto provizorium fungovalo až do počátku květnové revoluce.

Němečtí uprchlíci z východu začali na Blatensko přijíždět koncem ledna 1945. Nejprve byli umístěni do blatenské školy. Když zde již nebylo místo, začalo je vedení tábora rozmisťovat do okolních obcí Blatenska. Přes dubnový rozkaz odvést uprchlíky do Vimperka zůstali až do květnového povstání uprchlíci v obcích. Kvůli náletům spojeneckých letadel a nefunkčním lokomotivám nebylo možné uprchlíky na místo dopravit.

Kvůli zvratu ve válce a postupující východní frontě byli nasazováni mladí lidé ke kopání zákopů. Už v prosinci 1944 se to týkalo dvou mužů z Bezdědovic (pracovali na moravských hranicích) a po jednom z obcí Paštiky a Dobšice (pracovali na zákopech v Dolním Rakousku). Z obce Záboří jich bylo v únoru 1945 nasazeno kolem patnácti v okolí Vídně.

I přes postup na obou frontách život na vesnicích probíhal bez radikálních změn, ale i tak začaly přípravy na nadcházející převrat a lidé přemýšleli o možné podobě revoluce. Při čekání na revoluční dny začali obyvatelé vyrábět čs. vlajku a vlajky Spojenců (hlavně USA a SSSR), které někdy získávaly zvláštní podobu (jednalo se hlavně o počet hvězd a pruhů na americké vlajce, barvy na britské a francouzské a tvar srpu a kladiva na sovětské).

Během dubna 1945 vznikla v Blatné německá četnická stanice, která se usídlila v domě stavitele Petra Kučery v Habrmanově ulici¹⁴. Čítala sedm mužů a jednoho velitele. Z Chebu se do Blatné přesunula německá vojenská telegrafní jednotka. Koncem dubna 1945 se po Blatensku pohybovalo mnoho německých vojáků a uprchlíků. Mezi nimi byli i Italové, Maďaři a Rumuni. Postupovali zmateně a spěchali do oblastí, které pak obsadila americká armáda. Květnový postup německých vojáků popisuje kronika Skaličan takto: „*Němci [!] když se dozvěděli [!] že ve zdejších kraji jsou již Rusové, utopily ve zdejších rybnících 4.[!] tanky [!] a to v „závisti“ 2. [!] a ve „dražském“ také 2.[!] mimo mnoho jiných zbraní, které též naházeli do rybníků.*“¹⁵

V blatenských obcích byly zakládány ilegální národní výbory, které začínaly s přípravami na revoluci. Blatenský Revoluční národní výbor navázal spojení s místní četnickou stanicí a s partyzánskou jednotkou „Rudá pětka“¹⁶. V Bělčicích se rozšířily zprávy, že v okolních lesích jsou ukryti partyzáni, uprchlíci z Říše, uprchlí zajatci a zběhové z německé armády, kteří se chtěli na vlastní pěst dostat na západ. Místní obyvatelé je zásobovali jídlem.

Začátkem května 1945 se objevovaly tendence potrestat kolaboranty s nacisty. Situaci v Blatné ukazuje školní kronika. „*V době příprav odboje v Blatné objevily se v časných hodinách ranních dne 2. května a v následujících dnech na dveřích, výkladních skříních a průčelích domů několika místních obchodníků a živnostníků nápisy, jimiž naznačováno, že majitel obchodu či živnosti bude pro svoji vlastizrádnou činnost v době okupace souzen a spravedlivě potrestán.*“¹⁷ O den později vydal okresní národní výbor ve Strakoniciích vyhlášku, podle které se měla „*zřídit v Blatné komisi pro vyšetření osob zajištěných pro činy proti zájmům nebo příslušníkům československého národa. Udání bylo nutno podávati písemně. Anonymní udání nebyla vyšetřována. Komise měla svoje sídlo v budově okresního soudu v Blatné.*“¹⁸

¹⁴ Habrmanova ulice vede od blatenské Polikliniky k rybníku Pustý.

¹⁵ Pamětní kniha obce Skaličan.

¹⁶ Tato partyzánská jednotka působila mezi Nepomukem a Blatnou.

¹⁷ Kronika měšťanské školy.

¹⁸ Kronika města Blatná.

3) Němečtí uprchlíci („Národní hosté“)

„Předzvěstí porážky okupantů a neklamným znamením, že se válečné operace nezadržitelně blíží k našemu území, byly proudy německých uprchlíků, které se pohybovaly v kolonách po silnicích i v železničních transportech z ohrožených území Pruského Slezska přes Protektorát do „pevnosti Alp“. Část uprchlíků uvízla i v Jižních[!] Čechách, které byly jedním z posledních říšských území, válkou dosud nedotčených. Uprchlíkům se posměšně říkalo „národní hosté“.“¹⁹

BLATNÁ

Podle nařízení Okresního úřadu ve Strakonicih byly všechny školní třídy ve dnech od 22. ledna do 3. února 1945 vyklizeny, aby mohly být připraveny pro německé uprchlíky (jednalo se především o ženy s dětmi a staré muže), kteří směřovali do jižních Čech hlavně z oblasti Východního Pruska. Správcem tohoto tábora byl okresním hejtmanem jmenován ředitel hlavní školy Josef Bouček a ostatní učitelé mu s vedením tábora pomáhali. Jednacím jazykem zde byla němčina. Ředitel Bouček byl bez udání důvodů 7. dubna 1945 odvolán a nahrazen profesorkou z Berlína Dr. Flashar.

Kromě budovy školy sloužily pro ubytování uprchlíků také sál restaurace U Lva, Sokolovna, místnosti učňovské školy, soukromé byty. Ovšem zde byl problém, protože lidé nechtěli uprchlíky do svých bytů přijmout. Uprchlíci z jednoho z transportů, které přijely 27. února 1945, byli kvůli nedostatku míst rozmístěni v okolních obcích (např. Blatenka, Bezdědovice, Skaličany, Chlum, Mačkov, Hněvkov atd.). Blatenský sběrný tábor pro německé uprchlíky byl na místě zvaném U šibenice²⁰.

Transporty přijížděly následovně: první s 200 osobami 24. ledna, 7. února přijelo 580 osob, 24. února 236 osob, o dva dny později přijely celkem tři transporty s 1084 osobami. Kromě uprchlíků směřujících do Blatné vlakem, projížděli tudy také lidé na vozech tažených koňmi. Jednalo se o uprchlíky ze

¹⁹ Pamětní kniha obce Bělčice, Okupace IV. s. 284

²⁰ Tak je říká bývalému popravišti, které bylo u rybníka Zadní Topič.

Sedmihradska, kteří se utábořili na školním pozemku. V dubnu 1945 přišel rozkaz, že mají být všichni uprchlíci odvezeni do Vimperka. Tento rozkaz byl na poslední chvíli odvolán, protože nebylo možné uprchlíky na místo dopravit kvůli rozbitým lokomotivám.

„Nejvyšší stav umístěných osob ve zdejší škole byl 643, v privátních bytech 227, mimo to asi 90 v Sokolovně, 23 v Blatence, 50 v Mačkově, 55 v Bezdědovicích, 36 v Chlumu, 22 v Skaličanech a 24 v Hněvkově. Tyto číslce se stále měnily, neboť mnozí z příchozích opět v několika dnech odcházeli a jiní přicházeli. Bylo velmi obtížné vést evidenci o stavu uprchlíků, kvůli zásobování bylo to však naprosto nutné.“²¹

Poslední transport uprchlíků, byli to brněnští Němci, přijel v noci z 24. na 25. dubna 1945. Jeho cílovou stanicí Blatná nebyla, ale kvůli tomu, že partyzáni rozebrali můstek na trati mezi Strakonícemi a Blatnou, se stala Blatná jejich prozatímním cílem.

Uprchlíci nejprve leželi na slámě, později dostali slamníky. Jedna pokrývka byla určena pro dvě osoby. Dodávky uhlí směřovaly prioritně k uprchlíkům, ale pro jeho nedostatek se od konce března netopilo. K dalším problémům se přidalo zásobování vodou, které ne vždy stačilo. Stravování měli uprchlíci zajištěné v hostincích. Ovšem i s tím nastaly problémy. Zaprvé pro ně nechtěli hostinští vařit, protože nedostávali včas zapláceno, a zadruhé si uprchlíci stěžovali na kvalitu a množství jídla, které sice bylo malé, ale odpovídalo tomu, co dostávali čeští obyvatelé Protektorátu. Příděly potravin měli ze začátku větší než české obyvatelstvo, později byl stanoveny na 120g chleba, 10g marmelády, 100g brambor, čtyřikrát týdně 50g másla, dva moučníky. Pro děti měly jiné příděly. K snídani byla bílá káva. Děti dostávaly plnotučné mléko, dospělí odstředěné. Po začátku květnového povstání byly dávky sníženy na stejné, jako ty co dostávali za války Židé.

Kvůli malým přídělům potravin, nedostatku uhlí a velkému množství lidí, kteří byli namačkáni vedle sebe na slamnících, byl zdravotní stav

²¹Kronika měšťanské školy.

uprchlíků špatný. Ošetření jim zajišťovali místní lékaři. Někteří z nich byli ošetřeni ve strakonické nemocnici a v pomocné nemocnici v Blatné. Na školním dvoře byla zřízena odvěšivovací stanice. Naštěstí se nerozšířily žádné nakažlivé nemoci. V táboře se za tu dobu narodilo pět dětí. Osmnáct osob zde zemřelo z toho pět dětí do jednoho roku.

*„V době, kdy jsme dělali tyto přípravy na převrat, byli uprchlíci, dosud ubytovaní i po domech, soustředěni do škol, aby bylo možno lépe zajistit jejich bezpečnost.“*²² 6. května 1945 převzal MNV vedení tábora, rozmístil před vchod a východ ze školy hlídky a vyhlásil zákaz vycházení. Na jídlo již uprchlíci nechodili do restaurací, ale jedli ve školních třídách. Zákaz vycházení zmírnili Američané po svém příchodu. Kvůli zmenšujícím se přidělům, si začali uprchlíci opatřovat zásoby u místních obyvatel výměnou za své cennosti.

Situace se opět změnila a podmínky ve škole se zhoršovaly. Hlídky nechtěly nikoho pouštět ven a vycházet se mohlo pouze z pádného důvodu. *„Stále ozbrojení Rusové měli do Blatné volný přístup, žádný Američan neodepřel pohostinství spojencům. Tak se stalo, že za několik dní později v noci Rusové vnikli násilím do naší školy a znásilnili několik děvčat a žen.“*²³ U českých orgánů protestující uprchlíci neuspěli, až americký velitel jim přidělil jednoho vojáka na stráž. Když se jeden den americký voják nedostavil, Rusové a místní toho využili, vnikli do školy a začali kolem sebe střílet.

Uprchlíci museli po květnovém převratu školu opustit. Poslední z nich odešli z blatenské školy 2. června 1945. Ti, co měli více zavazadel, je museli ve škole nechat. Když už neměli sílu zavazadla nést, odhazovali je během cesty. Revoluční gardisté je vedli z území spravovaného Američany k Rusům, odkud pak byli posláni ve vagonech do Prahy a sběrných táborů. Po odchodu uprchlíků sem chodily blatenské děti a na místě tábora hledaly, co tam uprchlíci zanechali (např. hrnečky, lžičky, obrázkové časopisy, odznaky).

²² ŠULC, V. Rok 1945. *Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné*. Blatná, 1995. s. 5

²³ KUBÍK, V. *Převrat – Pokračování vzpomínek z minulého čísla BL*. Blatenské listy, XII (XXIII), č. 9, 2002. s. 5

BĚLČICE

Do Bělčic přijel první transport 170 osob od Vratislavi 18. února 1945. Ubytování byli ve škole a v Sokolovně. Z té se ale brzy přestěhovali do školy, poněvadž jim byla v Sokolovně zima. Správu tábora měl na starosti, stejně jako v Blatné, prozatímní ředitel školy Josef Pavelka. Učitel Jiří Papež a majitel penzionu Dagmar Jaroslav Novotný mu pomáhali.

„Pro stravování byli uprchlíci rozděleni do čtyř skupin, a oběd pro ně připravovali v hostincích „U Kučerů“, „U Melounů“, „na Ošatce“ a v hostinci Václava Budského v Blatenské ulici.“²⁴ Uprchlíci si také stěžovali na malé příděly, a proto dvakrát přijela z Klatov kontrola v doprovodu Gestapa. Kontrola ovšem neměla důvod nějak zakročit, protože hostinští prokázali, že uprchlíky nijak v dávkách nešidí.

Jako všude jinde i zde měli uprchlíci příkrývky a spali na slámě. Místní obyvatelé pro ně uspořádali sbírky nádobí, prádla a šatstva, protože sem uprchlíci přijeli jen s nejnnutnějšími potřebami. *„Mezi uprchlíky byly veliké rozdíly, jak pohlíželi na nynější situaci,[!] a jak si představovali budoucnost. Někteří z nich ještě plni bojového ducha, věřili ve „Führera“,[!] a věřili i ve šťastný konec války roztržkou mezi spojenci. Většina uprchlíků však byla skleslá na duchu, přáli si, aby už byl konec utrpení.“²⁵*

V dubnu 1945 se jejich počet ještě zvětšil. Nepřijížděly už velké transporty, ale uprchlíci přicházeli samostatně a hledali ubytování v soukromých bytech. Pravděpodobně jich v době květnového povstání bylo v obci kolem 250. Ti, co byli ve škole, byli 5. května 1945 zajištěni a odzbrojeni. Někteří byli přestěhováni do penzionu Dagmar. Velitelem tohoto tábora se stal Karel Matějka.

Práceschopní uprchlíci byli rozděleni na výpomoc k zemědělcům, dále vyklízeli a čistili Sokolovnu, radnici a školu. V té době také projížděly Bělčicemi kolony uprchlíků směrem na Blatnou, kde se dostali na území

²⁴ Pamětní kniha obce Bělčice, Okupace II. s. 285

²⁵ Ibid. s. 286

obsazené americkou armádou. „Ve dnech 6. až 9/5 došlo k velkému nakupení uprchlických kolon v prostoru Bílého Jána a v prostoru Hudčice-Brody, když jejich další posun k Blatné byl zastaven na rozkaz okresního hejtmana Hanouska; podle tohoto rozkazu měly být uvolněny silnice pro předpokládaný další postup amerických motorizovaných sil.“²⁶

KADOV

Stejně jako v Blatné i v Kadově musely být třídy místní školy vyklizeny pro uprchlíky. Bylo pro ně zabaveno uhlí. První uprchlíci se měli do Kadova dostat už na začátku března 1945. Rozkaz četnické stanice v Zábouří, aby pro ně přijely do Blatné, byl ale odvolán.

Skoro až ke konci války – 24. dubna 1945 – přijelo v půl deváté ráno 94 uprchlíků. Bydleli ve třech třídách v patře školy a spali na slámě. Do hostinců na obědy a večere uprchlíci nechodili, vařili si sami na dvou kamnech. Týden od jejich příjezdu byl vydán rozkaz, aby byli převezeni do Vimperka. I zde nebylo možné rozkaz provést z důvodu rozbitých tratí.

Na začátku revoluce byli odzbrojeni jak uprchlíci ubytovaní ve škole, tak ti, kteří se svými vozy zajeli do lesíků lemujících silnici z Kadova do Blatné. V pondělí 7. května 1945 museli uprchlíci opustit školu. Věci, které nemohli unést, nechali na místě. Tyto věci byly zajištěny ve školním kabinetu do půlky srpna 1940, a protože byly bezcenné, byly rozdány potřebným. V ten samý den, kdy museli uprchlíci opustit školu, došli večer do obce další. Přespali ve škole a pokračovali ve své cestě doprovázeni Američany do Horažďovic.

LNÁŘE

První transport 137 uprchlíků z Východního Pruska ve Slezsku přijel do Lnář 15. února 1945. Tito uprchlíci našli ubytování ve škole. Za tři dny přijel další transport a tyto uprchlíky ubytovali na panské a v hostinci u Matoušků. Správou táborů byla pověřena učitelka z Českých Budějovic. V březnu 1945

²⁶ Ibid. s. 68

přijel transport z Brna a transport z Poličky, který vezl studentky z Essenu s dvanácti profesorkami. Ty 24. dubna 1945 zase odjely.

6. května 1945 byli uprchlíci posláni směrem na Kasejovice. I v pozdějších dnech procházeli Lnářemi další uprchlíci. Díky přímlově Mezinárodního Červeného kříže se mohli zastavit na místech, kam došli. Ve Lnářích je ubytovali ve škole a v klášteře. Do 8. června 1945 byli uprchlíci pryč.

Němečtí uprchlíci byli ubytováni i v dalších obcích blatenského okresu. Sedmdesát jich bylo ubytováno v hostinci U Labutě v Myšticích. Čtyřicet uprchlíků z Východního Pruska ubytovali v Paštíkách v tanečním sále U Vaníčka. Na konci dubna 1945 přijeli do obce Záboří němečtí uprchlíci z Brna, kteří ve své cestě nemohli dále pokračovat. Byli ubytováni ve škole a musela pro něj být uspořádána sbírka jídelního náčiní.

V březnu 1945 přijelo do Hornosína 63 uprchlíků z Dolního Slezska. Ubytovali je v obou místních hostincích a v soukromých bytech. Majitelům hostinců byla dána náhrada dvou korun za každou osobu. Jídlo pro ně musela zajišťovat obec na vlastní náklady. Pověštinou byly rodiny dobře vybaveny, ale některým museli obyvatelé Hornosína poskytnout spodní prádlo z uspořádané sbírky.

4) Útoky spojeneckých letadel

„Byla to velká podívaná, když mohutné bombardovací svazy těžkých lamel objevily se náhle ve velkých výškách doprovázeny malými bleskovými letadly, která zázračnou rychlostí vylétla vždy do ohromných výšek a opět touž rychlostí do původní výše.“²⁷ Aktivita amerických letadel na Blatensku začala už v roce 1944. Dne 9. prosince svrhli Američané osm bomb v oblasti Blatné. K obětem na životech nedošlo.

Útoky hloubkařů či tzv. kotlářů přinášely ke konci války problémy s cestováním na železnici. Cestující obsazovali zadní vagóny. Nikdo nechtěl sedět v předních vagónech u lokomotivy, protože tam hrozilo nebezpečí při útoku. Útoky zpomalovaly jízdní řády, protože kolem poledne doprava téměř utichla, jelikož nad územím Protektorátu přelétávaly letecké svazy hloubkařů. Tudíž se cestovalo hlavně v noci. Pilot nejprve nad vlakem zakroužil, aby dal možnost cestujícím vystoupit. Při druhém náletu již střílel. Stalo se ovšem, že strojvedoucí začal s vlakem couvat. To pilota rozčílilo a bez milosti lokomotivu rozstřílel. Doprava na blatenských tratích se obnovila v druhé půlce května 1945.

Nálet hloubkařů z neděle 22. dubna 1945 popisuje strojvedoucí parní lokomotivy Jan Pavlík. *„Souprava se skládala ze tří motorových vlečňáků. ... Jízda vlaku do Březnice a zpět do Řepice proběhla normálně. V Řepici jsme dostali od dirigenta „volno do Strakonice“, [!] a hlášení, že nad Protektorátem není žádný nepřátelský letoun. Pokračovali jsme v jízdě do Strakonice, ale už jsme nedojeli. Když jsme přejeli most přes Otavu a minuli jsme na volno stojící vjezdové návěstidlo, vjeli jsme do vysokého zářezu trati. Asi v polovici zářezu náhle to začalo do mašiny bubnovat, jako když padají kroupy [!] a zároveň jsem ucítil štípnutí do levé ruky a hned také v pravé noze. Hned jsem vlak zastavil, a to v místě kde trať přetínala polní cesta, vedoucí k nedalekému domku. Po zastavení jsem zjistil, že topič Flandera z vlaku vyskočil a já že mám levou ruku v zápěstí rozervanou a pravou nohu nad kotníky ustřelenou. Podíval*

²⁷ Kronika obce Hornosín.

jsem se po kotli a vidím, že nepáří. Uvědomil jsem si, že musím stroj opustit, než naletí znovu. Proto, nehledě na zranění, otevřel jsem dvířka a spustil se na zem. Volal jsem, je-li zde někdo, aby mně pomohl, že mám ustřelenou nohu, ale nikdo se neozval. Jen nějaká žena ve voze strašně naříkala. Věděl jsem, že za chvíli naletí znovu, a proto jsem si lehl do kolejí a válel se pryč od vlaku. Daleko nešlo pro úbytek sil, tak jsem se převalil na pěšinku a tam jsem se položil na stráž. V tom již zase nalétávala 2 letadla na stroj a pak ještě jednou, Díval jsem se, jak střemhlav střílejí, a viděl jsem pilota, byl to černoš, jak se šklebí a bílé zuby jak mu svítí a do mě jako když bubeník tluče na bubínek, stříkaly odlétající střepinky a kamínky. ... Celkem bylo při náletu 22 raněných a 4 mrtví.“²⁸

V dubnu se nálety zaměřily i na selské usedlosti a na lidi pracující na polích. Vyhledávala se vhodná místa na kopání krytů, se kterými například v Hornosíně pomáhali i němečtí uprchlíci. Kryty byly kolem dvou metrů hluboké a dvacet až třicet metrů dlouhé a byly v lesích, na zahradě u domů, ve školách, v bělčické pískovně atd.

Na Květnou neděli 25. března 1945 přelétávaly nad Blatenskem bombardovací svazy letící z Itálie, které pak bombardovaly Cheb. Ten samý den večer se obyvatelé Blatenska z rozhlasu dozvěděli o bombardování Prahy. „*Na Hod Boží velikonoční*²⁹ hledali kotláři mašinku blatenskou na nádraží zde u nás v Bělčicích. Pan přednosta zarazil vlak před nádražím, kde byly hory polenového dřeva, lidé z vlaku utekli,[!] a za dřívím se schovali, takže na nádraží při přiletu letců bylo ticho a prázdno.“³⁰

„*Dne 27. dubna byla v sedm hodin ráno na nepomucké trati prostřelena hloubkami poslední blatenská parní lokomotiva, a to pod Kasejovicemi, na návrší zvaném Kačerovka. Strojní četě i cestujícím bylo umožněno včas opustit vlak, takže se nálet obešel bez jakéhokoliv zranění. Prostřelený stroj se*

²⁸ PAVLÍK, J. *Vzpomínka strojvedoucího praní lokomotivy Jana Pavlika na nálet „hloubkařů“ před koncem II. světové války. Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné.* Blatná, 1995. s. 20

²⁹ Hod Boží velikonoční připadal v roce 1945 na 1. dubna.

³⁰ Pamětní kniha obce Bělčice. Okupace IV. s. 752

*soupravou byl odtažen do Blatné motorovým vozem. Od této chvíle stály v blatenské výtopně všechny parní stroje prostřílené a neschopné jízdy. Doprava se udržovala pouze jedním motorovým vozem zařízeným na dřevoplyn.*³¹

Dne 29. dubna 1945 bombardovala spojenecká letadla Mírotice. Ty do Blatenska nepatří, ale obyvatelé Lomu tam chodili do kostela, nakupovali a měli mezi obyvateli Mírotic mnoho přátel a známých. Obyvatelé Lomu viděli čtyři letadla kroužící na Míroticemi a shazované pumy a nebezpečí hrozilo i jim. Celý nálet způsobilo vykládání techniky wehrmachtu na nedalekém čimelickém nádraží a Němci z transportu uprchlíků, kteří ve městě přenocovali. Vojenská technika a povozy uprchlíků působily na americké letce jako shromáždění vojska.

³¹ SIMANDL, J. *Z železniční historie Blatné (poslední dny války). Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné.* Blatná, 1995. s. 18

5) NIVA – Strakonice (podskupina Blatná)

Jako i v jiných částech okupované republiky se i na Blatensku zapojili obyvatelé do protifašistického odboje a to jak v komunistické, tak v demokratických odbojových organizacích. První pokus o založení ilegální komunistické buňky provedl Josef Polák, který pracoval v šachtách dolu Hory u Kocelovic, kde se pokusně kutalo zlato³². Zatýkání na Blatensku probíhalo 1. září 1939 a pokračovalo i 15. září. Oslavy 28. října byly oficiálně zakázány, ale přesto využili obyvatelé Blatenska k tiché manifestaci. Měli sváteční oblečení zdobené trikolorou a čepice tzv. masaryčky.

Strakonický okres se napojil na odbojovou organizaci Prokop Holý v roce 1940. Rozkazy pro skupinu chodily přes Hluboš u Příbrami a sem i pak odbojáři posílali hlášení, plány a náčrtky. Rozkazy byly předávány nejprve ústně, pak byly psány na stroji. *„Od samého počátku vzniku skupiny byly podávány ... seznamy odrodilců z řad četnictva, vojska, policie, úředníků i civilních osob, byla podávána situační hlášení, hlášení hospodářský, byly zakreslovány náčrty továren, důležitých objektů a důležité zprávy a opisy německých úřadů.“*³³

Po vypuknutí války Německa se SSSR dostali se na území Protektorátu sovětští zajatci, kteří zde byli nasazováni na nejrůznější práce. Některým z nich se podařilo uprchnout a ti se začali objevovat i na Blatensku. Na Podbrdsku³⁴ vytvořili základ pro budoucí rozsáhlé partyzánské hnutí.

„Počátkem března 1943 sdělil Janu Fischkandlovi v Blatné jeho švagr Miroslav Říha, že je nutné na Blatensku založit ilegální komunistickou organizaci s cílem rozšíření podzemního odboje a mobilizování sil k akcím a v neposlední řadě ke konečnému zúčtování s nacisty. Jan Fischkandl na Říhův

³² Pokusné práce byly prováděny i v dole Jakub u Kasejovic, kde později vznikla další komunistická buňka a spojila se buňkou v dole Hory.

³³ Podzemní činnost ilegální skupiny „Prokop Holý“ a skupiny „NIVA“ v polit. okrese strakonickém.

³⁴ Podbrdsko bylo součástí Rožmitálska, které v té době patřilo pod Blatnou.

*návrh přistoupil*³⁵ a vedení blatenské komunistické organizace se sešlo 14. dubna 1943 v bytě Jana Fischkandla.

Kvůli zatýkání odbojářů z okolních komunistických organizací, které na sebe byly navázané, došlo k tomu, že po výsledku Karla Fuchse ze Sušice se gestapo dostalo na stopu komunistů v Blatné. Jan Fischkandl byl 15. listopadu 1943 zatčen. Rozkrytí zbytku blatenské organizace trvalo gestapu jedenáct měsíců. Zbýlých 29 členů bylo zatčeno postupně v zářijových dnech roku 1944. „*Po skončení vyšetřování byli téměř všichni odvezeni do Terezína a odtud do věznice v Drážd'anech. Vyšetřující soudce dr. Schmidt vypracoval na skupinu obžaloby. Těsně před náletem na Drážd'any byli zatčeni odvezeni do káznice Zwickau.*“³⁶ Věznici osvobodili 17. dubna 1945 Američané a zatčení odbojáři se dostali do osvobozeného ČSR v půlce května 1945. Zatýkání pokračovalo i ve zlatodolech Hory a Jakub. Ty byly poté zavřeny a horníci přemístěni do Hlubočep. Osmnáct odbojářů ze zlatodolů bylo po výsledcích odvezeno z pankrácké věznice do Terezína a odtud pak do Gollnova, kde zasedal soud. Šestnáct z nich dostalo trest smrti.

Dne 19. ledna 1945 zasadilo gestapo skupině Prokop Holý velkou ránu, protože většinu z odbojářů pozatýkalo. Na Blatensku přestala odbojová činnost téměř existovat. 15. března 1945 se Blatná napojila na nově vzniklou skupinu NIVA-Strakonice. Na schůzkách NIVY se projednávalo zřizování Národních výborů a dávaly se rozkazy k sabotážním akcím, střežení Němců, pozorování a střežení továren. Ve strakonické Zbrojovce se vyráběly „jezci“ na řezání pneumatik vojenských aut a také zbraně. K dalším odbojovým činnostem patřilo kácení stromů přes silnici v místech, kde je auta nemohla objet. Od 15. dubna 1945 působili na úřadech, poštách, nádražích a továrnách určení lidé, kteří pro NIVU pracovali. Na začátku května se malovaly revolučních nápisů, roznášely a psaly ilegální letáky.

³⁵ DEBNAR, A. *K dějinám protifašistického odboje na Blatensku. K 750. výročí Blatné: Sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné.* Blatná, 1985. s. 110

³⁶ *Ibid.* s. 115

Bývalý por. pěch. Josef Vlňa už v únoru 1945 začal na vlastní pěst s organizací NV a vojenského odboje pro blatenský soudní okres. 15. března 1945 navázal Josef Vlňa styk s Vladimírem Bláhou³⁷ a založili podskupinu strakonické NIVY v Blatné, jejímž velitelem se Vlňa stal. Ta včetně Josefa Vlňy čítala šestnáct mužů. Měli za úkol „*organizovati národ, výbory a provésti voj, odboj pro Blatnou, obce soudního okresu a zároveň organizovat odboj pro město Březnici a Rožmitál.*“³⁸ Vybrané osoby měli ve svých obcích³⁹ provést odbojovou činnost. Členové NIVY připravili MNV v Blatné a zorganizovali vojenský odboj ve spolupráci s bývalým mjr. pěch. Aloisem Böhmem a ostatními důstojníky. Dále odposlouchávali londýnský rozhlas, sepisovali seznam Němců a kolaborantů v Blatné pro jejich okamžité zajištění v době převratu. Byla vytvořena skupina, které měla znemožňovat pohyb německých autokolon umístěním hřebíků na komunikace. Přerušovali telefonní síť.

Problémem číslo jedna byly zbraně, které bylo potřeba pro nadcházející revoluci získat, proto byli do skupiny přijati i členové myslivecké jednotky o počtu osmnácti mužů. Železničáři měli na předem stanoveném místě utvořit sestavu a dávat smluvená znamení letcům, a ti jim shodily zbraně. V Blatné byla německá četnická stanice (8 mužů) a oddíl německých polních četníků (120 mužů), na jejichž odzbrojení dělala blatenská NIVA přípravy.

Zvuk sirény jdoucí z městského rozhlasu byl signálem pro vypuknutí revoluce. Heslo „Slunce vychází“ ústředí NIVY stanovilo jako další signál pro zahájení revoluce. Tato znamení proběhla 5. května 1945 v 11 hodin dopoledne a vše začalo probíhat podle předem připraveného plánu.

Byl zřízen vojenský výbor a uveden v činnost MNV, postaveny polní strážce, zajištěny důležité objekty včetně pěti německých skladů (2 mimo Blatnou), odzbrojena četnická stanice a ve vhodný okamžik předána do sběrného tábora ve Strakonících. Polní četnictvo se nechtělo vzdát, když si

³⁷ Vladimír Bláha byl na základě směrnic košické vlády jmenován okresním vojenským velitelem revolučního hnutí NIVA ve Strakonících

³⁸ Illeg. skupina míst. voj. vel. „NIVA“, Blatná.

³⁹ Počet obcí, které měli jednotliví členové na starosti, byl stanoven na pět.

bylo vědomé své síly proti špatně ozbrojené NIVĚ. Té se Istí o blížící se Rudé armádě, podařilo Němce z poloviny odzbrojit.

*„Dne 6. 5. 1945 provedla Niva ve všech částech okresu Blatná, ale i na Strakonicku, prezentaci hlásících se dobrovolníků a partyzánů, jejichž počty se rázem pronikavě zvýšily. To již od 5. 5. 1945 měla Niva v Blatné 40 důstojníků a praporčíků, 137 mužů ve strážním oddílu.“*⁴⁰ Ve dnech 5. a 12. května 1945 padli dva muži z blatenské NIVY⁴¹.

Na Blatnou se v době květnového povstání hrnuly z několika stran ustupující německé kolony, které bylo nutné odzbrojit. Členové NIVY umisťovali zajatce do tábora u Pacelic. NIVA odzbrojením získala zbraně a válečný materiál, jako spojovací materiál, proviant, vozatajský materiál, zdravotní materiál, kola, koně a vojenská výstroj. Odzbrojeno bylo celkem 4 000 Němců, 70 automobilů, eskadrona jízdy, část Vlasovců, cyklistická jednotka SS a transporty uprchlíků. Podařilo se jim zajmout německé pancéřové auto vyzbrojené kulometem. Blatenská NIVA fungovala do začátku června 1945, kdy byla 5. června zlikvidována.

⁴⁰ DEBNAR, A. *K dějinám protifašistického odboje na Blatensku. K 750. výročí Blatné: Sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné.* Blatná, 1985. s. 118

⁴¹ Jednalo se o Aloise Slezáka z Buzic, Havlíka z Podhájčí.

6) Květnové povstání

Začátkem května procházely krajem proudy ustupující německé armády a uprchlíků. I přes všechny indicie, které ukazovaly, že Třetí říše míří ke svému konci, byli někteří z nich optimisticky naladěni a věřili, že se štěstěna vrátí na jejich stranu. Ale americká armáda už koncem dubna překročila západní hranice předmnichovské republiky a Rudá armáda tlačila východní frontu k místům, kde se měla na demarkační čáře setkat s Američany. *„5. května nezačalo povstání českého lidu jen v Praze, ale zbraní se chopili obyvatelé prakticky každého města po celých jižních Čechách. Na mnoha místech se v boji střetli s ustupující německou armádou a prošli si krvavou lázní, kterou tento kraj nepoznal od dob třicetileté války.“*⁴²

Sobota 5. května 1945

Květnovou revoluci vyvolaly zprávy o postupu Rudé armády a o porážce nacistického Německa. Následně se zjistilo, že se jedná o revoluci, která vypukla v Praze. Začátek revoluce v Blatné popisuje Vladimír Šulc v rodinné kronice takto: *„Bylo to v 10 h dopoledne, když tu pojednou jsme viděli našeho četníka s československou vlajkou v ruce, jak kráčí, prozatím samotný, prostředkem ulice a jak volá: „Československá republika byla právě znovu prohlášena!“ a tento jediný, nikým neověřený popud to všechno začalo.“*⁴³ Zprávy o začátku revoluce se dostaly do všech okolních obcí.

Následovaly spontánní akce místních obyvatel. Lidé zdobili okna, výklady obchodů a domy vlajkami, prapory, fotografiemi a bustami prezidentů Masaryka a Beneše. Vycházeli do ulic, kde se objímali, plakali a radovali. Ve školách odstranili německé obrazy včetně obrazu Hitlera a Háchy a znaky Protektorátu. Zamazávaly se německé nápisy, psala se revoluční hesla a provolávala se sláva obnovené ČSR. V Hornosíně tyto akce se strachem pozorovali starší občané a nabádali revoluční nadšence k opatrnosti, protože *„byli zde ještě němečtí uprchlíci, kteří při případném zastavení se německé*

⁴² KOS, Vladimír *Květen 1945 v jižních Čechách*. Praha, 2012. s. 9

⁴³ ŠULC, V. *Rok 1945. Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné*. Blatná, 1995. s. 5

*armády v našem kraji, mohli by si ztěžovati[!] a tak vyvolat naštěstí pro naši obec.*⁴⁴ Začaly se pořádat první hony na udavače a kolaboranty. Ti, co během války schovali své zbraně na půdách či v kompostech, je připravili k případné potřebě. Ve Lnářích stavěli na silnicích zábrany.

Ozbrojení železničáři se dostavili na nádraží, kde začali likvidovat pozůstatky Protektorátu a německé okupace. *„Ze skladištní koleje byly rychle vytlačeny vozy na železniční přejezd u Podskalského rybníka. U nich byla zřízena z pražců barikáda a postavena jedna z hlídek. Další hlídky chránily stanici, železniční most a topírnu, kde byl sklad pohonných hmot a dříví.*⁴⁵ Železničáři vydávali ze zásob dráhy benzín pro účely revoluce. Ve stanici byla stálá služba u telefonu, která podle situace rozdělovala úkoly a hlídky. Kromě revolučních úkolů probíhaly práce na co nejrychlejším obnovení dopravy.

ČNR vyhlásila, aby revoluci v prostoru zrušeného blatenského okresu provedla a kontrolovala blatenská NIVA (podskupina NIVY-Strakonice). Činnost blatenské NIVY začala současně s povstáním v Praze. Její strážní jednotky vznikaly v jednotlivých obcích. Zajatce, které NIVA zajistila, umísťovala do zajateckého tábora, který byl v květnu 1945 zřízen u obce Pacelice.

Dav shromážděný v blatenských ulicích směřoval k soše Svobody, která stojí u kostela a kolem jedenácté hodiny dopolední se shromáždil před radnicí⁴⁶. V čele byly neseny vlajky, a to československá, americká a sovětská, a obrazy Masaryka a Beneše. Zde vystoupil starosta Josef Janovský, který zastával tuto funkci po celou dobu války, a oznámil, že svůj úřad předává do rukou novému RNV v čele se strojvůdcem Jakubem Jíšou. RNV vznikaly v obcích na rozkaz londýnské exilové vlády. Blatná fungovala pro ostatní obce jako nadřazený orgán.

⁴⁴ Kronika obce Hornosín. s. 166

⁴⁵ SIMANDL, J. *Z železniční historie Blatné (poslední dny války). Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné.* Blatná, 1995. s. 18

⁴⁶ V této budově na Koubkově třídě již radnice není. Dnes zde sídlí Česká pojišťovna.

Ustanovená blatenská Národní stráž⁴⁷ měla kanceláře v ředitelně a ve sborovně místní měšťanské školy. Ta zajišťovala a odzbrojovala procházející německé vojáky, kteří se odmítali dát českým obyvatelstvem odzbrojit, blatenskou německou vojenskou posádku a četnictvo, zatýkala udavače, vlajkaře a kolaboranty a připravovala se na případný nápor německé armády. *„Chlapi, kteří byli vojáci, tak chodili dělat hlídky v noci. Děda dostal flintu, a protože byl voják, chodil na hlídku. Měl odznak Revolučních gard a hlídal po městě.“*⁴⁸

V Bělčicích byl ubytován německý četnický oddíl v počtu čtyřiceti osmi mužů a velitel. O složení zbraní s nimi vyjednávali děkan Antonín Jarolínek a četníci ppor. Josef Žítek a rtm. Cibulka. Děkan Jarolínek *„oznámil veliteli četníků, že v Praze byl proveden státní převrat,[!] a že Německo kapitulovalo. Žádal pak velitele četníků k zamezení krveprolití, aby četnický oddíl odevzdal zbraně, a zaručoval se mu čestným slovem kněze, že oddíl bude moci odpochodovat bez jakýchkoliv násilností z obce k Blatné, vstříc americkým jednotkám, jimž se chtěl velitel s oddílem vzdát.“*⁴⁹ Velitel četníků s podmínkami souhlasil. Jejich odchod ale neproběhl bez incidentu. Dav, který se shromáždil na bělčickém náměstí, házel po Němcích kameny a dožadoval se odplaty za šest let německého útlaku. Četníci se snažili více či méně vhodnými způsoby přesvědčit dav k odchodu. Během toho se podařilo Němcům odejít k Blatné v doprovodu ozbrojeného konvoje. Z Blatné pak byli dovedeni do Kadova a odtud Revoluční gardou do Svěradic.

*„Když jsem viděla odsunované zajaté německé vojáky, kteří byli zubožení, jak obklopili obecní studnu na Topiči, myli se, pili z dlaní a nemohli se té vody nabažit a tak, jak bych to řekla, jak byli úplně zdecimovaní, že byli apatičtí. A já jsem to v tom dětském rozumu prostě nemohla snést, až mi to táta vysvětlil, že to jsou nepřátele, že zabijeli naše lidi.“*⁵⁰

⁴⁷ V čele Národní stráže stál bývalý major pěchoty Alois Böhm z Blatné.

⁴⁸ Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové (nar. 1933) na rok 1945 (Rozhovor pořízen 15. září 2012)

⁴⁹ Pamětní kniha obce Bělčice, Okupace II. s. 299

⁵⁰ Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové (nar. 1933) na rok 1945 (Rozhovor pořízen 15. září 2012)

Neděle 6. května 1945

Toho dne začaly další obce rozmisťovat své ozbrojené hlídky, které měly odzbrojovat procházející německé vojáky. Hornosínská hlídka měla svoji stanici v hasičské kůlně, kde byl i rozhlasový přijímač, díky kterému byla obec informována o současné situaci.

„K polednímu došla radostná zpráva. Američané jedou od Horažďovic k Blatné! Sedlo nás několik od auta a jeli jsme jim naproti. V Záboří u Žižků jsme dle stop poznali, že tanky uhnuly ke Kadovu. Byli tady před malou chvílí, rozčileně vykládali vyjevení a radostí ukřičení občané zábořští. Jeli jsme tedy za nimi a dostihli jsme část ve Lnářích, kde již okolní návrší byla obsazena takticky několika tanky. Tam jsme spatřili první Američany v plné polní zbroji, uprášené, unavené, ale také radostné a rozšklebené na děvčata stojící kolem. Lidé hned nosili [!] co měli dobrého, zvláště pivo z blízkého pivovaru.“⁵¹

Ve Lnářích začalo toho dne zatýkání vlajkařů a kolaborant. Zatýkání doprovázely nejen ve Lnářích surovosti a chamtivost. Objevilo se hodně hrdinů takzvaně pět minut po dvanácté. Někteří si vyřizovali účty z doby Protektorátu. Docházelo k lynčování i nevinných lidí. Zatčení za zradu a kolaboraci se týkalo celkem 95 osob z blatenského soudního okresu. Někteří byli pro nedostatek důkazů osvobozeni.

Pondělí 7. května 1945

Asi v 9 hodin dopoledne se pod tíhou událostí z bojující Prahy vydala skupina mužů ve dvou nákladních autech od blatenské radnice do Prahy s voláním „*Jedeme Praze na pomoc!*“⁵² Ozbrojeni byli brokovnicemi. Měli s sebou sekery a pily, aby mohli odstranit případné zátarasy na silnici.

Nedlouho po tom se v Blatné objevila zpráva, že přijíždějí Američané. „*Lidé nechali všeho a každý se hnál nahoru ke kostelu tankům naproti. Byla to přední hlídka, složená ze 4 tanků, z nichž dva dospěly až k radnici, dva zůstaly*

⁵¹ ŠULC, V. *Rok 1945. Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné.* Blatná, 1995. s. 8

⁵² *Ibid.* s. 9

*stát před hotelem Beránek.*⁵³ Na tanky jim lidé házeli květiny, a to rozkvetlé šeříky a tulipány. Přes tlumočníka Vladimíra Šulce se snažili obyvatelé přesvědčit Američany, aby jeli na pomoc Praze. Ti ovšem kvůli uzavřené dohodě se SSSR pokračovat nemohli, protože státní silnice Plzeň–Písek byla hranicí mezi americkým a sovětským okupačním pásmem. To se nesetkávalo s pochopením u místních obyvatel.

Americké tanky se objevily také v Předmíří. Část tanků se utábořila u Záhořic a Řišt', protože po silnici z Hvozd'an do Lnářů projíždělo mnoho německých vojenských oddílů. Jak v Předmíří, tak v jiných obcích Blatenska se začali obyvatelé s Američany i přes problémy s komunikací přátelit. Američané jim dávali cigarety, konzervy, bonbony a čokoládu. Od místních na oplátku dostávali domácí bábovky a koláče.

U lesíka obce Chlumu vznikl jeden zajatecký tábor a druhý na shromaždišti zvaném Malý vrch⁵⁴ v Blatné. Odzbrojování německé armády probíhalo v Blatné celkem poklidně díky přítomnosti americké armády. V těchto táborech bylo během května 1945 umístěno kolem 3000 německých vojáků a 5000 německých uprchlíků. V táborech byly také povozy, automobily a vojenské koně.

V Kadově museli toho dne opustit školu němečtí uprchlíci. Na noc se ve škole ubytovali uprchlíci z Lnářů, kteří pak pokračovali v doprovodu Američanů do Horažďovic. Co nemohli uprchlíci odnést, museli ponechat na místě. MNV věci zajistil, a protože byly bezcenné, rozdál je potřebným.

V noci z pondělí na úterý přicházely zprávy, že se k Blatné a Lnářům stahují německé jednotky v počtu tisíců vojáků, které jsou připravené na boj. Během taneční zábavy na uvítání Američanů, kteří osvobodili Lnáře, přišel rozkaz od amerického velitele, aby se vojáci připravili na obranu obce. Obyvatelům bylo přikázáno, aby se uchýlili do krytů. Noc naštěstí proběhla bez nějakých incidentů.

⁵³ Ibid. s. 9

⁵⁴ Dnes je na tomto místě blatenské sídliště.

Úterý 8. května 1945

Květnová revoluce se neobešla bez obětí. „V úterý 8. května byli na zdejším⁵⁵ hřbitově pohřbeni mlynář Miloslav Havlík a Josef Slaviček, který byl zastřelen v noci ze soboty na neděli u Nepomuku. Účast na obou pohřbech byla veliká, nad hrobem Havlíkovým rozloučila se četa ruských partyzánů čestnou salvou. Promluvili též někteří řečníci: K. Chlupsa z Blatné a Jan Bouda z Hajan a p. Karel Munzar.“⁵⁶ A další následovaly i po uzavření příměří⁵⁷.

Směrem od Prahy přijela do Předmíře motorizovaná jednotka ROA, která se utábořila v obci. Generální štáb a nemocní byli umístěni ve škole. Jako operační sál jim sloužil hostinec. Později byli vlasovci z Předmíře odzbrojeni americkou armádou a odsunuti k Blatné a předáni Rudé armádě.

Americká armáda toho dne povolila zkušební jízdu prvního vlaku z Blatné do Strakonice. Aby se předešlo útoku hloubkařů, bylo nutné vyvěsit československou státní vlajku. Jízda byla zastavena v Radomyšli a čekalo se na povolení k pokračování. Parlamentáři povolení získali a vlak mohl pokračovat, ale pouze k návestidlu strakonické stanice, protože dál nevedly koleje.

Středa 9. května 1945

Po celou noc projížděli Němci do tábora u Horažďovic. Jednalo se o 140 aut a 13 motorek. Také mnoho uprchlíků směřovalo do Horažďovic, odkud je Američané posílali zpět do Lnářů, kde je pak předávali Sovětům.

Do blatenských obcí se dostaly zprávy o příchodu Rudé armády do Prahy, která zlomila poslední odpor německých vojsk. Válka byla u konce a mohlo se přejít k oslavám a zábavám. V Myšticích se objevily první vozy americké armády, které sem přijely z Blatné, a zastavili se na hrázi rybníka Labuť, kde byla stanovená demarkační čára.

Demarkační čára „probíhala zhruba po železniční trati Horní Dvořiště, Velešín, České Budějovice; mezi obcemi Kosov a Kamenný Újezd protínala

⁵⁵ Jednalo se o hřbitov ve Lnářích.

⁵⁶ Pamětní kniha obce Lnáře. s. 186

⁵⁷ Dne 13. května 1945 zastřelil německý voják Jaroslava Vejšického z Nevželic.

hlavní silnici a směřovalo západně k údolí Vltavy, na Křemži, Brloh a Novu Ves. Odtud vedla po silnici do Netolic, Vitějovic, Strunkovic nad Blanicí, Bavorova, Vodňan a Radčic. Dále před kótu 466 na Chvaletice, Křtětice, Božovice, Ražice, Heřman, kolem Putimi, po levém břehu Otavy, stranou Písku na Oldřichov, Chlaponice, Mladotice, novou hospodu a podél silnice Písek – Plzeň k Sedlici, Blatné, Lnářům, Kasejovicím...⁵⁸

Pro vzpouru a pokus násilí byli zastřeleni členové SS u zámeckého parku v blízkosti blatenské Sokolovny. Den předtím došlo k podobnému incidentu, kdy partyzáni zastřelili pět Němců u lnářské cihelny. Jeden z nich měl být dozorce v koncentračního tábora Buchenwald.

⁵⁸ PECKA, J. *Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945*. Praha, 1995. s. 61

7) Vlasovci

V roce 1944 začal stále více bombardovanému Německu docházet materiál a lidé, kteří by nahradili frontové ztráty. Proto Adolf Hitler společně s Heinrichem Himmlerem v létě 1944 přikývli na vznik Ruské osvobozené armády (dále jen ROA) pod vedením generála Vlasova. *„Na spolupráci s Němci z vysokých důstojníků rudé[!] armády přistoupili postupně mjr. letectva Fjodor, náč. sboru Golovin, komisař Zykov, gen. Andrej Vlasov, pl. Bojarskij a gen. Žilenkov aj.“*⁵⁹ Nejprve je využili k propagačním účelům, později k získávání dobrovolníků pro Wehrmacht. *„14. 11. 1944 konference emigrantských skupin z území někdejšího Ruska konaná na Pražském hradě, za účasti K. H. Franka, vyhlásila Manifest a ustanovení KONR (komitétu pro osvobození národů Ruska) s cílem postavit 10 divízi.“*⁶⁰ Vytvořeny byly nakonec jen tři, a to pod velením plk. Buňačenka, plk. Zvereva a gen. Šapovalova. Vedení generálního štábu, které mělo sedm členů, 28. ledna 1945 převzal gen. Andrej Andrejevič Vlasov. Vojáci měli německé uniformy, ale lišili se tím, že na levém rukávě měli svůj znak s nápisem POA. Kvůli celkovému nedostatku materiálu měli málo zbraní, děl a aut.

První a jediné frontové nasazení 1. divize proběhlo 13. dubna 1945. Vlasovci zahájili útok na sovětské předmostí Odry, ale podařilo se jim jen proniknout k drátěným zátarasům a celá akce skončila neslavně. Divize pak ustupovala a byl jí nařízen přesun na Brno. Dva dny před koncem dubna 1945 se divize usadila v Kozojedech u Loun, 3. května 1945 byla v Suchomlatech a Lánech a 4. května 1945 vykonala v Berouně před Vlasovem přehlídku.

*„Buňačenko (5.5.) podepsal dohodu o pomoci první divize pražskému povstání. Vycházel přitom z předpokladu, že Prahu obsadí Američané.“*⁶¹ První divize, která Praze pomohla, měla kolem 20 000 vojáků a tím ovlivnila poměr

⁵⁹ KABÁTNÍK, Karel *Vlasovci část II. Od Münsingenu do Lnář*. Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, X, č. 3, 2005. s. 5

⁶⁰ Ibid. s. 5

⁶¹ KABÁTNÍK, Karel *Vlasovci část II. Od Münsingenu do Lnář*. Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, X, č. 5, 2005. s. 8

sil proti 10 000 německých vojáků. Druhý revoluční den přijel do Prahy americký průzkum, který pplk. Archipovi řekl, že Američané Prahu neosvobodí. I tak zůstala divize ještě 7. května 1945 v Praze a bojovala. Druhý den opustili vojáci Prahu se zprávami o postupu Sovětů na Prahu.

Vlasov v doprovodu pplk. Tenzorova, Něporožného a dalších důstojníků dorazil toho samého dne do Plzně. Kvůli partyzánům vyskytujících se v okolí Příbrami, ji museli obejít a tím se cesta protáhla. V Plzni Vlasov jednal s plk. Charlesem H. Nobelem velitelem americké 16. tankové divize. Druhého dne se Vlasov sešel se zástupci Spojenců. RA zde reprezentoval sovětský major, který velel partyzánskému útvaru. Západní Spojenci souhlasili s převodem ROA do amerického zajetí pouze za souhlasu Sovětů. Ti ale trvali na převedení ROA do svého zajetí.

Po půlnoci 9. května 1945 nemohly být podle dohody Američanů a Sovětů převedeny žádné útvary do amerického zajetí. 1. divize dorazila na americkou STOP LINE až o den později, ale i tak zprávy o vyjednávání v Plzni udržovaly v divizi naději. Cesta jejich útěku před Rudou armádou byla lemována opuštěnými vozy, auty, odhozenými zbraněmi a součástmi výstroje. *„10. května odpoledne (čtvrtek) se rozložili na území blatenského okresu. Štáb velitele divize Buňačenko se usídlil ve Hvoždanech, zbytek divize odpočíval v okolních obcích Lelenice, Smolivec, Předmíř a dále směrem k demarkační linii. ... Vojáci byli starosty obcí rozděleni do domů, věnovali se osobní hygieně a shánění civilního oblečení. Zbavovali se zbytečné zátěže, ale stále měli dost zbraní.“*⁶² V noci ze čtvrtka na pátek se přemístili ke Lnářům a kolem půlnoci dorazil do Lnářů sám gen. Vlasov, kde byl ubytován v zámku. Tam se ale necítil bezpečně, protože v něm byli ubytovaní partyzáni.

„11. května (pátek) dopoledne divize POA odevzdala americké armádě své zbraně, což se chápalo jako první etapa převzetí do zajetí. Bylo to při severní výjezdovce ze Lnář. Kromě pušek, samopalů, kulometů, minometů a střeliva předali i 60 tanků a samochodných děl. Důstojníci si mohli ponechat osobní zbraně a každý desátý muž nebyl odzbrojen z důvodu zachování strážní

⁶² Ibid. s. 8

služby. Divize byla rozptýlena v těsné blízkosti demarkační linie od Hajan po Kasejovice a stále doufali v zajištění a ochranu od americké armády.⁶³ V tu dobu ale už došlo k obklíčení Rudou armádou a ta také získala povolení k používání silnice Sedlice–Blatná–Nepomuk.

Pplk. Vjačeslav Arťomov narazil v nočních hodinách 11. května 1945 na hlídku sovětské obrněné brigády, když nemohl najít štáb divize. Začal se vydávat za zprostředkovatele a žádal, aby ho sovětský seržant dovedl k veliteli brigády. Tím byl plk. Miščenko. Arťomov mu oznámil, že je zplnomocněn k jednání o převodu ROA do sovětského zajetí. Požadoval, aby mezi oběma oddíly nedošlo k ozbrojenému konfliktu. Arťomov se vrátil na štáb divize, kde o situaci informoval Buňačenka. Tam za ním přijeli i dva sovětské důstojníci, protože se ve stanoveném termínu nevrátil zpátky k Sovětům. „*Buňačenkovi i Arťomovi nezbyvalo než pokračovat ve hře. Stanovili formálně podmínky přechodu divize do sovětského zajetí na 11.00 hodinu 12. května a Arťomov odjel do štábu sovětské brigády, kde měl získat písemnou záruku, že do uvedené hodiny nezačne sovětská strana žádnou akci.*“⁶⁴ Arťomov dostal od Miščenka napsanou záruku o dohodnutých podmínkách s výhradou, že divize ROA nebude v době přechodu do zajetí ozbrojena.

Během této Arťomovi akce jednal Vlasov s kpt. Richardem E. Donahuem⁶⁵ Domluvili se, že Vlasov napíše USA a Velké Británii otevřený dopis a že Donahue ho v anglickém překladu předá svému velitelství. Miščenko dohodu s Arťomovem porušil a Sověti začali postupovat směrem na Lnáře. Donahue se rozjel k Miščenkovu štábu a požadoval, aby byl postup Rudé armády ihned zastaven. Také mu řekl, že na přímý kontakt s americkou armádou mohou Sověti přistoupit 12. května 1945 v 10 hodin a že vojáci ROA jim budou předáni ve 14 hodin.

12. května 1945 dostali vojáci ROA radu od gen. Buňačenka, aby se v malých skupinách vydali mimo hlavní silnice směrem do jižního Německa.

⁶³ Ibid. s. 8

⁶⁴ AUSKÝ, S. A. *Vojska generála Vlasova v Čechách*. Praha, 2005. s. 208

⁶⁵ Richard E. Donahue, captain U. S. Army, velel části 4. tankové brigády generála Pattona, která v neděli 6. května 1945 osvobodila Lnáře.

Ve 13 hodin se vojáci vydali na cestu k záchraně. Část šla směrem na Sedlici a další na Kasejovice. Pokud je po cestě odchytili Američané, poslali je zpět k Sovětům. Ti, co nebyli vráceni, pokračovali na Kladrubce. Opustit republiku se podařilo asi dvěma tisícům vojáků ROA, kteří se na přechodnou dobu usadili v Bavorsku. Většina jich ale zůstala na místě a čekala na svůj osud. Prostor Lnáře byl 12. května 1945 ve 14 hodin předán do rukou Rudé armády. Američané uvolnili cestu přes most u lnářského zámku a přes hráz Vesského rybníka. Zajatce pak Sověti umístili do provizorních táborů (na silnici u Mladého Smolivce, u Nového rybníka⁶⁶, mezi obcemi Životice a Kladrubce). Vojáci byli rozděleni do třech skupin, na důstojníky, poddůstojníky a vojáky. K večeru jim byl přečten rozsudek. Vlasovci byli hromadně stříleni jak vojáky Rudé armády, tak partyzány, a pokud nebyly po ruce zbraně, utloukli je na místě k smrti. Ty, co přežili, čekal trest deseti let vězení za vlastizradu na nově osidlovaných územích Sibiře nebo poprava.

Vlasov byl zajat 12. května 1945 kolem 14 hodiny dva kilometry jižně od Lnářů. V doprovodu dvou amerických důstojníků nastoupili gen. Vlasov, gen. Buňačenko, pplk. Nikolajev, kpt. Antonov a další důstojníci do čtyř připravených aut. Jejich kolonu uzavíral americký tank. Jediný Vlasov zůstal v celé uniformě ROA. Ostatní byli v civilním oblečení nebo měli jeho část. Kolonu zastavilo auto se sovětským kapitánem Jakuševem, který žádal Buňačenka, aby ho následoval na velitelství tankového praporu, jehož územím projížděli. Oni se mu snažili vysvětlit, že jsou američtí zajatci.

Došlo k hádce, při které vyšlo na světlo, že Vlasov sedí v posledním autě. Američtí důstojníci se hádky neúčastnili, protože před tím řekli, že vlasovci musejí přejít do zajetí k Sovětům. Pravděpodobně šlo o připravenou akci, protože sovětská rozvědka věděla o místě pobytu Vlasova a blokovala všechny cesty, kterými by se dostal do amerického pásma. Vlasov odmítl následovat kpt. Jakuševa na velitelství a ten na něj vytáhl samopal. Nikolajev během toho odjel ve svém autě do lnářského zámku za kpt. Donahuem, kde ho

⁶⁶ Nový rybník se nachází poblíž malého letiště u Tchořovic, které je v dnešní době nepoužívané.

informoval o situaci. Donahue se s Nikolajevem vrátil na místo střetu, ale tam našli už jen americký doprovod kolony.

Jakušev přinutil Vlasova nasednout do auta a odjel s ním zpět ke Lnářům. Auto dorazilo do obce Dvorce u Nepomuku. Přijeli od severu, tedy od brdských lesů, protože Jakušev nemohl s tak důležitým zajatcem jet po silnici, kterou používala i americká armáda. Jeli tedy cestou, přes Mladý Smolivec, Dožice, Vrčeň, která byla pod kontrolou útvarů 13. Rudé armády, až dojeli do Dvorce. V ten samý den se konala ve Dvorci oslava na počest setkání představitelů obou vítězných armád. Na ni dovedli ke gen. Sacharovovi Vlasova, který zde musel napsat rozkaz ROA o okamžité kapitulaci. Vlasovovu námitku, že ROA už byla odzbrojena a rozpuštěna, Sacharov nepřijal. Druhého dne Vlasova a ostatní důstojníky vyslýchali a pak je odvezli na letiště v Drážďanech, odkud je poslali do SSSR.

„2. srpna 1946 přinesly Izvěstija tuto zprávu: Vojenské kolegium Nejvyššího soudu SSSR přešetřilo obžalobu proti A. A. Vlasovovi, V. F. Malyškinovi, G. N. Žilenkovovi, F. I. Truchinovi, V. I. Zakutnému, S. K. Buňačenkovi, G. A. Zverevovi, V. D. Korbukovovi a N. S. Šatovovi pro velezradu, aktivní špionáž a teroristickou činnost ... a odsoudilo obžalované k trestu smrti oběšením. Rozsudek byl vykonán.“⁶⁷

⁶⁷ AUSKÝ, S. A. *Vojska generála Vlasova v Čechách*. Praha, 2005. s. 229

8) Osvobození

První zprávy o příjezdu americké armády se začaly objevovat už druhý den revoluce, tedy v neděli 6. května 1945. Armáda přijížděla směrem od Horažďovic a přes Čechelovice, Pole a Vrbno se postupně dostala do jednotlivých blatenských obcí. 6. května se Američané dostali do Záboří, Lnářů, Kasejovic a Kadova, kam dorazili společně s Američany také českoslovenští vojáci. Byla to část 4. tankové brigády III. americké armády generála Pattona.

„V Kasejovicích tomu bylo tak, že ve městě byli Američané, avšak za městem již Rusové. Na výpadové silnici na Újezd, U křížku, nyní rozcestí u budovy zemědělského družstva, měli Američané dřevěnou strážní budku a přes silnici závoru, Na vyvýšenině, na Farské louce měli stan, kde mezi službou u závory vojáci odpočívali.“⁶⁸

V dopoledních hodinách třetího revolučního dne přijela do Blatné přední hlídka čtyř tanků. Lidé je nadšeně vítali a nosili jim jídlo. Snažili se jim vysvětlit, aby jeli na pomoc Praze. Na to tlumočnickovi Vladimíru Šulcovi odpověděl poručík Robert Moe: *„Mr. Šulc, abych byl upřímný, my dál nejedeme. Vaše město je na hranici okupačního pásma, které bude obsazeno americkou armádou.“⁶⁹* Hlídka poté Blatnou opustila a odpoledne přijela skupina tanků, která utvořila okupační posádku Blatné. Prozatímní předseda NV Jakub Jíša a vojenský velitel mjr. Alois Böhme uvítali na radnici několik vysokých důstojníků, kteří se podle zvyku zapsali do pamětní knihy. Velitelem tohoto tankového oddílu v Blatné se stal kapitán Power.

Toho samého dne se američtí vojáci dostali do obcí Předmít a Lom. Ti, kteří osvobodili Předmít, se utábořili u Záhořic a Řišt', protože po silnici z Hvožd'an do Lnářů projížděly německé oddíly. Americké tanky do Lomu doprovázely zástupy lidí z okolních vsí a důstojníci se s nimi zdravili. V Lomu

⁶⁸ SUDA, F. *Američtí vojáci v Kasejovicích po II. světové válce*. Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, III, č. 6, 1998. s. 3

⁶⁹ ŠULC, V. *Rok 1945. Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné*. Blatná, 1995. s. 9

působila maďarská posádka, která během revoluce odmítla spolupráci s Němci. Díky tomu nebyli Maďaři po vyjednávání s Američany umístěni do zajateckého tábora u Pacelovic, ale byl jim povolen návrat do vlasti.

Slavnostní přivítání Američanů 8. května 1945 v Kadově popisuje obecní kronika: „*Odpoledne sešly se všechny místní národní výbory. Přišli také hasiči,[!] a lidé z přifařených obcí. Velitel praporu s 50 muži zúčastnili se slavnosti. Vpředu průvodu nesena státní vlajka, za ní následovaly družičky, školní mládež, pak šli hasiči, místní národní výbory, pak muži a ženy. Průvod šel k pomníku padlých vojínů. Veliteli praporu poděkováno a odevzdán mu obrázek Kadova zdobený trikolorou a opatřený anglicko-českým nápisem v upomínku na zdejší obec. Potom americké vojsko zazpívalo americkou hymnu. Důstojný pan farář František Slaviček pronesl řeč, po něm pan Veselý, kovář z Vrbna. Slavnost zakončena státní hymnou.*“⁷⁰

Američané se v obcích rychle zabydleli. Ubytování našli ve školách, soukromých bytech, v hostincích, v hotelech a dokonce i ve lnářském zámku, kde bydlel místní velitel. Byli hluční a tam, kam přišli, jich byla plná města. S sebou měli sportovní náčiní (míčky, pálky, helmy, rukavice na baseball, míče na rugby). Měli s sebou časopisy jak čistě vojenské, tak jiného obsahu. Ryby lovíli pomocí granátů a po kachnách a bažantech stříleli z automatů.

Jak zasáhli do života v Blatné, popisuje Vladimír Šulc v rodinné kronice: „*Vojáci proudili městem, na náměstí si házeli míčem, v hotelu seděli v oknech s nohama visícíma do ulice, jezdili na koních, které ukořistili sedmihradským Němcům. ... Po ulicích jezdily Jeepy jako blesk, ale při tom nedošlo ani k jednomu úrazu, přestože ulice byly stále plné. ... Vojáci odhazovali půlky nedokouřených cigaret a když viděli, jak se po nich někteří naši lidé hrnou, přivázali je na nitku. tou[!] cukli, když někdo po špačku sáhnul. Při tom se srdečně bavili. Od rána do noci bylo venku plno veselí a hluku, že to Blatná nepamatovala. Při tom však nedocházelo k výtržnostem.*“⁷¹

⁷⁰ Pamětní kniha obce Kadov. s. 106

⁷¹ ŠULC, V. *Rok 1945. Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné*. Blatná, 1995. s. 10

Když válka skončila, začaly se v obcích pořádat taneční zábavy. V blatenské Sokolovně si vojáci promítali filmy, na které se všichni z města chodili dívat. Děti pak dostávali ve škole poznámky, když je některý z učitelů v Sokolovně viděl. Američtí vojáci měli hojné zásoby cigaret, konzerv, sladkostí a výstroje (hlavně košile a kalhoty), které místním rozdávali. Kdekoliv šli, následoval je houf dětí, protože od nich dostaly čokoládu a žvýkačky.

Rodiny je zvaly do svých domovů, kde jim vařili. *„Mezi nimi bylo hodně mišenců, kteří měli buď českého tátu, nebo mámu. U Marie Janovské bydlel Stanley, oni mu říkali Standa, protože se domluvili, že jsou vzdálení příbuzní.”*⁷² Nechávali si u rodin prát košile a žehlit uniformy. *„Chodili za mamkou, aby jim prala košile, ale měli zvláštní požadavek. Na zádech měli tři sklady. Prostřední musel být ostrý a ty postranní byly dovnitř.”*⁷³

Americké vojenské útvary přijížděly na Blatensko ve stejném sledu, jako postupovaly během války. Jak už bylo zmíněno, první přijelo tankové čelo⁷⁴. Vystřídalo ho těžké dělostřelectvo⁷⁵. Nakonec přijela motorizovaná pěchota. Američané z Blatenska odešli na konci července 1945. Výjimkou byla Blatná, kterou Američané opustili na podzim roku 1945. Navázali zde mnoho známostí a několik dívek se provdalo do USA. Z Blatné to byly Růžena Javůrková, Křížková a Vintříčková.

Rudá armáda dorazila do Blatné 10. května 1945, kdy tudy projížděla její motorizovaná jednotka směrem od Písku. Lidé je vítali se stejným nadšením jako před několika dny Američany. Členové NV se shromáždili na balkónu radnice, ze kterého promluvil velitel sovětské jednotky podplukovník Pavlenko a po něm americké velitel kapitán Power. Za čs. armádu promluvil blatenský vojenský velitel major Alois Böhm. V restauraci Růže byl uspořádán přátelský večírek, na kterém kapitánu Powerovi někdo ukradl pistoli

⁷² Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové (nar. 1933) na rok 1945 (Rozhovor pořízen 15. září 2012)

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Bylo součástí 4. tankové brigády generála Pattona.

⁷⁵ Od 18. května 1945 byli vojáci z dělostřelectva v Záboří a do 20. června 1945 zůstali v Blatné.

a fotoaparát. Vojáci Rudé armády poté pokračovali na Plzeň. V dalších dnech se vojáci Rudé armády objevili v dalších obcích Blatenska. Odešli na podzim roku 1945.

Radost obyvatel Lomu z příchodu sovětských vojáků je popsána v jejich kronice. Celý text je ale tendenční, což je dobře vidět v části o chladných Američanech a družných Sovětech. „*Zatím ale přirazila již pěší i jízdní vojska sovětská a kraj byl vyčištěn dokonale neboť*

Nepokryla se raným květem dolina, dolinečka

a posela se ruskými vojsky krajina, krajinečka

toť krajina ta celá země staročeská

Nejvzdálenější bratři navždy se spojili! neboť

Svaz svobodných republik na věky spojila Veliká Rus.

Poprvé od dob Napoleonských spatřili věrní Čechové ruská vojska! Navazovali ihned styky přátelské s obyvatelstvem, navazovali družbu s lidem. Byl rozdíl mezi nimi a Američany, kteří si s jásajícím lidem tak nerozuměli, a byli mnohem chladnější. Byl to hlas krve a srdce, který pojil osvoboditele s osvobozenými. Krásná pohádka odvěký luzný sen uskutečněn.“⁷⁶

⁷⁶ Kronika obce Lom

9) Československá samostatná obrněná brigáda z Velké Británie na Blatensku

Českoslovenští vojáci působící v západním odboji se z Protektorátu dostali buď západní cestou přes Polsko a Francii až do Anglie, nebo východní cestou do Sýrie, Libanonu a nakonec do Palestiny, kam se dostali i čs. vojáci po kapitulaci Francie. Kromě uprchlíků z Protektorátu do armády vstoupili i zaměstnanci čs. firem na Středním východě a čs. občané židovského původu, kteří se před válkou odstěhovali do Palestiny.

Československá zahraniční brigáda byla pod britským vedením reorganizovaná a vznikla Československá vojenská jednotka na Středním východě. Ta v srpnu 1940 slavnostně složila přísahu republice. Poté se s listopadu 1940 přesunula do údolí řeky Jordánu, v únoru následujícího roku do výcvikového tábora v Egyptě. V Egyptě se k vojákům připojil transport 250 mužů ze SSSR, kteří si prošli válkou v Polsku, internací v sovětských táborech a cestu přes Turecko a Sýrii do Egypta.

Na začátku října 1941 se vojáci zapojili do bojů o důležitý přístav Tobruk, který byl obklíčen vojsky Itálie a Německa. Vojáci se podíleli společně s Poláky na průzkumné činnosti. Po úspěšných bojích u Tobruku se vojáci přesunuli na konci května 1942 do přístavního města Haify. V té době byl prapor reorganizován na Čs. lehký protiletadlový pluk 200. východní. Po výcviku se podílel na obraně přístavů v Palestině a Libanonu.

V roce 1943 skončily boje v Africe a společně s britskými vojáky se do Anglie dostali i ti českoslovenští. Toho roku v srpnu došlo ke spojení části čs. vojáků, kteří byli v Anglii od roku 1940, a čs. vojáků ze Středního východu a Afriky do čs. vojska, tedy do Československé samostatné obrněné brigády s počtem přes 4000 mužů. Ta se skládala z 1., 2., 3. tankového praporu, motorizovaného praporu, brigádních tankových dílen, dělostřeleckého pluku,

protiletadlové baterie, protitankového oddílu, dopravního zásobovacího oddílu, záložní tankové roty, ženijní roty, polní ambulance a velitelství brigády⁷⁷.

Po intenzivním výcviku se brigáda na přelomu srpna a září 1944 přesunula do Normandie. V té době měla 4250 mužů. V říjnu se spojila s Francouzi a společně obléhali přístav Dunkerque. Němci jim i přes početní převahu obléhání ještě znesnadňovali. Ztráty na životech byly na obou stranách. Poslední větší bojová akce proběhla 10. dubna 1945. A 8. května 1945 německá posádka v přístavu kapitulovala.

Čs. vojáci předali přístav Britům a vydali se na cestu k 3. americké armádě generála Pattona, která byla kousek od čs. hranic. *„První tank překročil čs. hranici 20. května, brigáda pokračovala v cestě směrem na Klatovy a dále do předem vytypovaných míst klatovského okresu. Odtud pak 23. května dorazila až do našeho kraje a tedy i do Kasejovic, kde nahradila na demarkační linii americké jednotky. Už od 18. května byla její činnost podřízena velitelství 5. sboru 3. US armády“*⁷⁸ a skončila 16. června 1945. Na blatensku se rozložily tři roty 2. čs. tankového praporu, který se účastnil obléhání Dunkerque. V Životicích měla stanoviště 1. tanková rota (ve znaku měla trojúhelník), v Kasejovicích 2. tanková rota (ve znaku čtverec) a ve Lnářích 3. tanková rota (ve znaku kruh).

*„Do Kasejovic brigádníci přijeli s několika desítkami tanků typu CROMWELL a různými vojenskými auty, převážně značky Dodge a rozmístili se na náměstí a na tržišti u školy, kde měli improvizovanou střelnici na zastřelování kanonů tanků.“*⁷⁹

Čs. vojáci patřili k těm tišším v porovnání s Američany. O Američanech vědělo celé město, ale o čs. vojácích skoro nikdo. Chovali se

⁷⁷ KÁPAR, F. *Po stopách Československé samostatné obrněné brigády část III.* Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, XI, č. 3, 2006. s. 4

⁷⁸ KÁPAR, F. *Po stopách Českoslovenké samostatné obrněné brigády část III.* Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, XI, č. 2, 2006. s. 5

⁷⁹ SUDA, F. *Vojáci Československé brigády po II. světové válce v Kasejovicích.* Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, III, č. 7, 1998. s. 5

velmi vzorně a slušně. Oproti americkým vojákům byli zásobováni poněkud střídavě, a proto neměli tolik přebytků, které by dali místním lidem. Stejně jako Američané pro místní obyvatele pořádali různé akce, na kterých se podávalo občerstvení. Seznamovali se s místními děvčaty a vzniklo mezi čs. vojáky a dívkami několik manželství.

Na konci května 1945 se v Praze konala slavnostní přehlídka Československé samostatné obrněné brigády za účasti prezidenta Beneše, členů vlády a generality spojeneckých armád včetně gen. Eisenhowera. Tanky projely ulicemi hlavního města a pak se vrátily zpět na své stanoviště na demarkační čáře. Přehlídku brigády si užili i obyvatelé Blatné, kde přehlídka proběhla na poli u Kněžohájku za přítomnosti gen. Koutňáka.

Po polovině září byla brigáda ze svých pozic přemístěna, brzy zrušena a přeměněna na I. tankový sbor. I ten byl po nějaké době zrušen a jeho části byly rozptýleny po celém území ČSR. Československá samostatná obrněná brigáda tak přestala existovat. *„Velká část mužstva i důstojníků odešla do civilního života a ta druhá část sloužila v armádě ještě nějakou dobu. Někteří příslušníci bývalé brigády odešli z republiky do zahraničí už před Únorem 1948 nebo brzy po něm, a to i ilegálně. Ti, kteří se během války v Anglii oženili, volili tuto zemi, jiní se rozprchli po celém světě. Horší osud čekal mnoho „západních“ vojáků i důstojníků po r. 1948. V lepším případě nesměli pro svou vojenskou minulost zastávat z kádrových důvodů odpovědná pracovní místa, v horším se brzy ocitli v pracovních táborech nebo vězeních a někteří za své služby v době války prokázané republice zaplatili i svými životy.“*⁸⁰

⁸⁰ KÁPAR, F. *Po stopách Československé samostatné obrněné brigády část III.* Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, XI, č. 3, 2006. s. 4

10) Blatensko v osvobozené ČSR

Oběti války

V sobotu 26. května 1945 pořádala československá sociálně demokratická strana dělnická v blatenské restauraci u Křížků přátelský večer na uvítanou všech bývalých vězňů, kteří se vrátili z koncentračních táborů.

Do koncentračních táborů bylo za války umístěno i se Židy celkem padesát pět osob žijících v Blatné – z toho čtyřicet dva židů. Obyvatelé židovského původu se do Blatné dostali po pomnichovském zabrání pohraničí. Věznění byli hlavně v Terezíně a v Osvětimi. Po válce se vrátilo jen několik osob – z dvou rodin trvale usazených v Blatné. Byli to Rudolf Fischl a Eva Druckrová.

Z koncentračních táborů se do Blatné nevrátili: berní tajemník Karel Pelikán zemřel v Terezíně, úředník a náčelník Sokola Jan Janovský zemřel v Osvětimi, okresní hejtman JUDr. Bohumil Krsek zemřel v Praze po návratu z Blankenheimu, železniční zaměstnanec Augustin Kylián zemřel ve Flossenbergu a poručík četnictva v. v. František Říha zemřel v Terezíně.

V Bělčicích bydlela židovská rodina Ledererova, která se musela v roce 1943 vystěhovat do ghetta v Terezíně. Členové rodiny zemřeli v pravděpodobně v plynové komoře v Osvětimi. Železniční úředník Emanuel Voříšek zemřel v klatovské věznici na následky mučení při výslechu. V době Heydrichova teroru byl zatčen a při represáliích po atentátu byl v Mnichově popraven. JUDr. Ladislav Monzer byl kvůli udání, že má bratra v zahraniční armádě (Ferdinand Monzer pracoval v Londýnském MNO), internován ve Svatobořicích. Zemřel 19. dubna 1943 v Osvětimi. Totálně nasazený Jaroslav Lehečka se pokus o útěk z Říše, ale byl dopaden a zemřel pravděpodobně ubitím k smrti. Při leteckých náletech zemřel v Kasselu Karel Sucharda a poblíž Brna JUDr. Josef Frieb. Už v osvobozené zemi zemřel při výkonu vojenské povinnosti obchodník Emil Kymla. Karel Prokop a Karel Monzer byli posláni do koncentračního tábora. Patřili k těm, co měli to štěstí, že přežili.

Konec války neznamenal, že oběti již nebudou. „*Okolo Buzic tehdy v květnu 1945 putovala kolona ozbrojených Němců. Jistý Slezák, bývalý legionář, který pracoval ve zdejší dvore jako šafář, bleskurychle vybavil pušku, vyběhl ven, zacílil a na kolonu vypálil. Jeho výstřel nezasáhl žádného vojáka, nýbrž občana Černého z Laciné, který německou jednotku doprovázel do zajateckého tábora. Provrtal mu obě tváře. Po tomto neuváženém činu bazického domorodce utvořili hitlerovci rojnici a počali vesnici obkličovat. Vyděšení lidé opouštěli své domovy a v panice utíkali k bazické tvrzi stranou od obce. Ladislav Šilhan a František Srb zareagovali duchapřítomně. Usedli na motorku a jeli do Blatné k americkým vojákům pro pomoc. Podařilo se jim přivést zámořské osvoboditele včas. Ti okamžitě nastolili pevný řád a pořádek a němečtí vojáci se nechali bez krveprolití internovat v zajateckém táboře na pacelických drahách v bažanticích.*“⁸¹

Uznání ilegality

Ke Svazu osvobozených politických vězňů odbočka Blatná si podalo žádost o uznání ilegality celkem sedm obyvatel Blatné. Šesti z nich byla ilegální činnost přiznána z toho dvěma posmrtně. Pouze Jan Fiškandl nedostal potvrzení pro stranickou nespolehlivost.

Jan Hálek⁸², Stanislav Loula⁸³, Miroslav Ingedult⁸⁴ a Rudolf Šimandl⁸⁵ byli zatčeni ve skupině dvaceti devíti členů ilegální KSČ 14. září 1944 klatovským gestapem. Jan Fischkandl⁸⁶ byl zatčen 15. listopadu 1943, Rudolf Krátký⁸⁷ 10. února 1945 klatovským gestapem a Jaroslav Vávra⁸⁸ 5. dubna 1944 táborským gestapem.

⁸¹ ŠAVRDA, V. *Události z května 1945 na Blatensku. Obci Buzice v květnu 1945 hrozil útok německých vojáků. Všechno způsobil výstřel z pušky.* Blatenské listy, XXIII (XXXIII), č. 9, 2012. s. 9

⁸² více viz. Hálek Jan

⁸³ více viz. Loula Stanislav

⁸⁴ více viz. Ingedult Miroslav

⁸⁵ více viz. Šimandl Rudolf

⁸⁶ více viz. Fiškandl Jan

⁸⁷ více viz. Krátký Rudolf

⁸⁸ více viz. Vávra Jaroslav

Jejich ilegální činnost se většinou skládala z rozšiřování ilegálních tiskovin, protiněmeckých letáků, časopisu V boj a Rudého práva. Dále podporovali partyzány v Brdských lesích na blatensku, ukrývali ruské válečné zajatce a také prováděli záškodnickou činnost jako například poškozování různých zařízení na dráze. Věznění byli v Klatovech, Terezíně – Malé pevnosti, Drážďanech a Zwikau.

Národní očista

V Blatné zajistili obyvatelé 5. května celkem 62 osob. Patřili mezi ně obyvatelé hlásící se k Němcům, kolaboranti, udavači a vlajkaři. Jejich majetek zajistila Národní stráž. Na stromě před Národním výborem viseli slamění panáci v lidských šatech, s oprátkou kolem krku a širokým pásem na hrudi s nápisem „kolaborant“. Souzení pak byli u MLS v Písku. Ovšem stávalo se, že mnoho kolaborantů MLS osvobodil pro nedostatek důkazů.

Dav dorážel na lidi na ulici a hnal je k vězení u soudu, kde je na cestě lynčoval. *„To samé bylo, když vedli průvod kolaborantů přes město a té Šmakalové⁸⁹, která měla krásný dlouhý cop, ho ustříhli. To bylo takové ponížení té ženské a mě jí bylo líto, že ji jako ženskou takhle ženou, a taky jsem to ořvala, než mi někdo vysvětlil, kdo to jsou kolaboranti. V té době nám nikdo neřekl, kdo je to kolaborant, jen nám řekli: „Před tou nemluv, nebo se jí vyhni.“ To si šuškali mezi sebou dospělí: „Hele ona ta Šmakalka je kolaborantka, ona drží s Němci.““⁹⁰*

Kdo v Blatné patřil ke zrádcům a kolaborantům nelze zjistit, protože kronika Vladimíra Šulce ve sborníku Blatenských novin uvádí pouze jejich iniciály. Někteří z nich byli zatčeni (G. Schleis, M. Plechatá, František Kokošla, který se oběsil se ve věznici okresního soudu v Blatné, švec M. a kupec V.), jiní skoncovali se svým životem ještě před zatčením. Někomu se podařilo utéct, a to učitelce Jiřině Baumrukové, která se za války přihlásila

⁸⁹ Šmakalová žila v době války v Buzicích. Po tom, co ji muži z blatné po osvobození ztloukli, se musela

i s dcerami odstěhovat.

⁹⁰ Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové (nar. 1933) na rok 1945 (Rozhovor pořízen 15. září 2012)

k Němcům a změnila si jméno na Georgina Baumruk. Byli i tací, které na útěku obyvatelé Blatné chytili a přivedli je na radnici, kde je chtěli lynčovat.

Majitel blatenského panství Bedřich Hildprandt byl odveden do vězení, protože se v roce 1942 přihlásil k Němcům. Proti narčení z kolaborace se odvolal a po dlouhém soudním jednání v Písku byl plně osvobozen. Na místo přednosta okresního úřadu byl za války Němci dosazen rada Podstatný místo JUDr. Bohumila Krska. V revolučních dnech byl v Blatné zatčen a 26. června 1945 ve vězení nemilosrdně utlučen samozvaným velitelem vězeňské stráže.

V Záboří zatknuli kolaboranta vrchního strážmistra Šimu, který si během války změnil jméno na německé Schima. Ten za války udal Antonína Pražáka, Víta Křivance, Antonína Hakra. Všichni tři si několik týdnů pobýli v Klatovech a pak se vrátili domů. Ve Lnářích zajistili obyvatelé kolaboranty a vlajkaře během neděle 6. května 1945. V chudobinci v Bezdědovicích žila rakouská rodina Mourkova. Její členové byli zatčeni, ale mimořádný lidový soud v Písku je osvobodil, protože během války nikomu neškodili.

V Bělčicích k vlajkařům patřili Josef Vaněk, Václav Opl, Karel Štrosner, Jan Kamas (původem Slovák) a ke kolaborantům obchodník s barvami a laky František Rydlo a jeho manželka Božena. Spolupracovali s Němci a Gestapem. Doma měli vlajku s hákovým křížem a při všech příležitostech ji vyvěšovali. Bělčickým vyhrožovali udáním na Gestapu, které nakonec realizovali v udání Josefa Šefránka a Václava Hniličky. K dalším bělčickým kolaborantům patřil Václav Kuděj, který napsal několik oslavných básní na nacismus a několik protizidovských básní, a odeslal je k uveřejnění v Českém slově a Árijském boji.

Stížnosti na škody vzniklé za války a během revoluce

„Na základě dekretu presidenta republiky ze dne 31. srpna 1945 mohli všichni občané, kteří byli různým způsobem perzekuováni, věznění a mučeni,[!]

*a kteří utrpěli mimo jiné újmy na zdraví, ohlásit tyto skutečnosti místním orgánům, tj. okresním, městským a místním národním výborům.*⁹¹

Mezi nejčastější původce škod patřili příslušníci německých úřadů, vojska, policie a gestapa za okupace. Dále si lidé stěžovali na německé uprchlíky a záškodnické a loupeživé skupiny jako byly např. verwolfové⁹². Z armád Spojenců přišly největší stížnosti na Rudou armádu, jen v malé míře na americké vojáky. Škody byly způsobeny na movitém i nemovitém majetku, hospodářských budovách, městských budovách, spolkových a školních objektech i hostinských zařízeních. Nároky si činili především Židé, kteří se vrátili z koncentračních táborů.

Největší škody po sobě zanechala vítězná Rudá armáda. *„Nejedna domácnost, byt, statek, byly vykradeny, vydrancovány a zdemolovány. Rusové si před zraky hospodářů vynucovali násilím dobytek, obilí, brambory a seno pro své koně. Zasetá pole a louky byly zničeny parkováním tanků a obrněných transportérů*⁹³. *Z poztrácených věcí nejvíce chyběly hodinky, jezdecké boty, oblečení, jízdní kola někdy i motocykl. V průběhu měsíce května bylo hlášeno i několik znásilnění, kterých se dopustili právě příslušníci Rudé armády na ženách v německém uprchlickém táboře v Bělčicích a Závašíně nebo případné znásilnění manželky hajného ve Věšíně, který doznal tragických následků.*⁹⁴

Sokolovna v Blatné utrpěla škody ubytováním německých uprchlíků a amerických vojáků za 676 000,- korun, sokolovna ve Lnářích 100 000,- korun. Přesunem Vlasovců utrpěly velkostatky škody za několik milionů korun. Hloubkové nálety amerických letadel na konci války poškodily dvanáct chalup a obytných stavení v obci Svojišice.

⁹¹ OLEJNÍK, Jan *Válečné škody na Blatensku. Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné*. Blatná, 1995. s. 21

⁹² Verwolfové byli to ilegální organizací rekrutovanou z Hitlerjugend, která se snažila zabránit spolupráci mezi Němci a Spojenci.

⁹³ Jednalo se o pole např. v Čechelovici, Pole a Kadov.

⁹⁴ OLEJNÍK, Jan *Válečné škody na Blatensku. Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné*. Blatná, 1995. s. 21

Politické uspořádání a změny v počtu obyvatel v obcích

V Blatné byl v půlce června 1945 ustaven Okresní národní výbor, jehož předsedou se stal navrátilivší se politický vězeň Jaroslav Šnerberg. O pár dní později, 18. června, zde vzniklo okresní četnické velitelství. A v ten samý den se obnovil politický okres blatenský⁹⁵.

„Po revolučních dnech v měsíci květnu počala činnost v době okupace zakázaných politických stran v Blatné a to strany sociálně demokratické, národně sociální, lidové a nově založené strany komunistické. Byly vydány plakáty a provolání k místnímu obyvatelstvu, v nichž byla publikována činnost a program jednotlivých stran.“⁹⁶ V obci Předmíř zůstala činná pouze sociálně demokratická strana.

Po odsunu obyvatel z pohraničí do Německa se z Blatenska odstěhovalo kolem dvaceti rodin. Jednalo se mimojiné o rodiny z Blatné⁹⁷, Myštic⁹⁸, Bezdědovic⁹⁹, Dobšic¹⁰⁰, Paštik¹⁰¹ a Záboří¹⁰². Jejich domy s pozemky byly většinou dány o nájmu.

Škola

Školská úřadovna ve Strakonících poslala 13. května 1945 oběžník č. XI – 2965/45 ze dne 7. května 1945. V tomto oběžníku byly vytyčeny první směrnice pro práci v osvobozené škole. Obnovilo se vyučování československých dějin a zeměpisu ČSR. Také se vyučovala česká literatura. Zrušena byla výuka německého jazyka, který byl nahrazen jazykem osvoboditelů – ruštiny.

⁹⁵ Politický blatenský okres byl zrušen v roce 1942 a byl včleněn do politického okresu strakonického.

⁹⁶ Kronika města Blatná.

⁹⁷ Hodinář Záborský s německou manželkou a zahradník Pojer s manželkou (více viz. Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové (nar. 1933) na rok 1944)

⁹⁸ rodina Lojíkova z Myštic, Švejnochovi z Myštic čp. 2, Zemanovi z Myštic čp. 6, Jeničkovi ze Střížovic (více viz. Kronika obce Myštice)

⁹⁹ Josef Janovský čp. 61, Josef Mandík čp. 29, František Šmajzl čp. 59, Josef Kuklík čp. 36, Karel Veleba čp. 53 (více viz. Kronika obce Paštiky)

¹⁰⁰ Motejzník (více viz. Kronika obce Paštiky)

¹⁰¹ Josef Krček čp. 5 (více viz. Kronika obce Paštiky)

¹⁰² František Frčka čp. 44, František Šimůnek, Jan Nentl čp. 50 (více viz. Kronika obce Záboří)

Způsob vyučování v osvobozených školách je shrnut na stránkách školní kroniky obce Záboří: „V hodinách jazyka vyučovacího, vlastivědy, dějepisu a zeměpisu je nutno učit začtvo počátku českých dějin tzv. českým pověstem, tříbiti mluvu žáků, poukázati na krásu mateřského jazyka, učit děti lásce k vlasti, k českému národu a slovanským národům vůbec, seznamovati je s Českou zemí, Československou republikou a Sovětským svazem. Dále je nutno vyložiti dětem historii československého národa tj. vznik Československé republiky po první světové válce a její obnovení po druhé světové válce, pojednati o osobnostech, které mají zásluhu a její první zřízení a znovuzřízení, práci v zahraničním i v domácím odboji. Nelze zapomenouti na utrpení českého národa za okupace, mučení vězňů v koncentračních táborech, zničení obcí Ležáků a Lidic a pronásledování všeho českého, tisíců nevinných českých lidí, mužů i žen ze všech vrstev národa. Zdůrazniti, že z krve, utrpení a obětí vzešla naše svoboda, že ke vzkříšení naší republiky bylo třeba jak těchto obětí, tak práce prezidenta Beneše a jeho spolupracovníků, zahraniční armády, odboje a partyzánského hnutí uvnitř země, tak podpory a pomoci Rudé armády a spojeneckého vojska, které naši vlast zachránilo od hrůz německé pomsty. Nezapomenouti na minulé a pracovati pro vlast v přítomnosti a budoucnosti je naším heslem.“¹⁰³

Vyučování ve školách začalo v obcích na Blatensku různě. V Blatné bylo vyučování zahájeno slavností v divadelním sále místní Sokolovny 11. června 1945 v 10 hodin dopoledne. Při slavnosti měl projev ředitel školy Josef Bouček, během kterého připomenul i narozeniny prezidenta Beneše. Žáci se slavnosti účastnili i aktivně recitacemi a zpěvem písní. Vyučovat se začalo o den později. Například v Kadově či Záboří se začalo s vyučováním již na konci května 1945. Vyučování ale probíhalo střídavě kvůli potřebě dát školy do pořádku po odchodech vojsk a uprchlíků.

Úprava škol do původního stavu byla obtížná kvůli nedostatku materiálu i pracovních sil (např. ředitel blatenské školy nemohl přesvědčit malíře, aby školu vymalovali). U oprav šlo hlavně o vymalování a umytí tříd.

¹⁰³ Kronika školy Záboří.

V některých obcích se využilo pro tuto práci německých uprchlíků, kteří do té doby z obce neodešli. Škody se týkaly hlavně okenních tabulek a nábytku, který byl zničen častým stěhováním. Kadovská škola hlásila poškození kamen ve třídách a v kuchyni.

Na konci května se do školy vrátili totálně nasazení učitelé v Todtově organizaci, a to odborný učitel Stanislav Dražan, Jan Menšík, Karel Štolba a František Šefrna. Z koncentračního tábora se vrátili řídicí učitel Václav Šíma a Stanislav Louda.

Školní rok 1944/1945 byl ukončen 19. července. K blatenským žákům, kteří školu toho roku opouštěli, měl ředitel Bouček připravený projev. O prázdninách se ředitel školy stále snažil přesvědčit malíře, aby blatenskou školu vymalovali, ale neměl štěstí. Povedlo se mu zasklít rozbitá okna u sklenáře V. Hrabáka.

Spolky

Svou činnost obnovily za okupace zrušené spolky. Dne 21. května 1945 se znovu sešel blatenský Sokol¹⁰⁴. V osvobozené zemi uspořádal první veřejné vystoupení 16. a 17. června 1945. K dalším obnoveným spolkům v Blatné patřil Junák a spolek divadelních ochotníků.

Spolek politických vězňů pod Blatnou se poprvé sešel 21. května 1945 v restauraci Beseda. Měl třicet šest členů a řídil ho Robert Sladký. O tři dny později měla svoji ustavující schůzi Československá obec legionářská¹⁰⁵. V jejím čele stál Jan Vaňáč.

Oslavy, mše a svátky

Poděkování za šťastné skončení války se konalo na svátek svatého Jana 16. května 1945 v Kadově. *„Mohutný a pestrý průvod – americké vojsko, družičky, žactvo, dívky v krojích, hasiči, místní národní výbory vše se*

¹⁰⁴ Blatenský Sokol byl nacisty rozpuštěn 11. října 1941.

¹⁰⁵ Československá obec legionářská byla rozpuštěna v roce 1940 a na rozkaz úřadů obnovena v roce 1943.

zúčastnilo slavnostní mše svaté, kterou sloužil americký kněz¹⁰⁶ za asistence důstojného pána Františka Slavička a důstojného pána Josefa Krále z Horažďovic. Slavnostní kázání pronesl důstojný pán Viktor Michka ze Lnář, farář. Takovou slávu a toho množství lidu Kadov nikdy neviděl.¹⁰⁷

13. května 1945 ve Lnářích sloužili mši svatou jako poděkování za skončení války. Druhý den pak bylo slouženo requiem za oběti umučené v koncentračních táborech. V Blatné se pořádaly slavnosti až v srpnu 1945. První proběhla 16. srpna, kdy předseda Československého národního výboru v Paříži Fiedler připnul stuhy na prapor čs. zahraniční obrněné brigády. K druhé oslavě pařilo 1. výročí Slovenského národního povstání slavené 29. srpna 1945 za účasti příslušníků čs. zahraniční armády.

¹⁰⁶ Tím americkým knězem byl P. Daniel Cadovic O. P. M.

¹⁰⁷ Kronika školy Kadov. s. 4 – 5

Závěr

„I suggest that in the near future the Czech people educated themselves [!] to realize and appreciate [!] all that the American soldier has done for them

I wish you best of luck,

As. Eschways

American soldier^{108,109}

První němečtí vojáci dorazili na Blatensko, resp. do Lnářů v den vydání Výnosu o zřízení Protektorátu Čechy a Morava, tedy 16. března 1939. Nový státní útvar s sebou přinesl i nová opatření. Ta zasáhla všechny sféry života obyvatel nově vzniklého Protektorátu. Ze škol musely být odstraněny všechny předměty spojené se zaniklou ČSR, učitelé předkládali potvrzení o svém arijském původu a došlo ke změnám osnov. Obyvatelé Blatenska byli posíláni na nucené práce jak do Německa, tak do jiných míst Protektorátu.

Odboj proti okupantům na Blatensku se v rámci strakonického politického okresu výrazněji projevil v roce 1940 v podobě skupiny Prokop Holý. Práce skupiny se skládala podávání situačních hlášení, zpráv o hospodářské situaci, kreslení plánů továren atd. V té době se také začaly vytvářet jednotlivé komunistické buňky, ale jednotná komunistická skupina vznikla až v roce 1943 pod vedením Jana Fischkandla v Blatné. Skupina však byla zanedlouho zlikvidována gestapem. Zatýkání pokračovalo i v dalších měsících a vedlo k tomu, že na přelomu roku 1944 a 1945 byla ilegální činnost na Blatensku potlačena. Netýkalo se to jen odbojářů.

Poslední rok války začal přípravami na první příjezd německých uprchlíků z Východního Pruska. To způsobilo, že školáci měli prodloužené

¹⁰⁸ **Překlad:** Doufám, že v blízké budoucnosti český lid dospěje k pochopení a ocenění všeho, co pro něj udělal americký voják

Přeji všechno nejlepší,

As. Eschways

americký voják

¹⁰⁹ Zázpis v památníku blatenského děvčátka z 19. 6. 1945. *Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné*. Blatná, 1995. s. 3

vánoční prázdniny a další výuka pak byla omezena jen na domácí úkoly, které dostávali jednou týdně. Uprchlíci přicházeli v několika vlnách a usazovali se v jednotlivých obcích. Přes rozkaz poslat je do Vimperka, který byl kvůli útokům hloubkařů nesplnitelný, zůstali na svých místech až do květnových dnů. Příchod uprchlíků znamenal ještě větší napětí mezi českým a německým obyvatelstvem, které se vyhrotilo v době květnové revoluce, kdy si Češi vybíjeli vztek nahromaděný za šest let okupace často právě na uprchlících.

V březnu 1945 se odbojáři z Blatenska zapojili do skupiny NIVA-Strakonice, která se připravovala na nadcházející květnové povstání. To vypuklo v dopoledních hodinách 5. května 1945 veřejnými prohlášeními, že byla obnovena ČSR¹¹⁰. Vše pak pokračovalo spontánními projevy, jako bylo vyvěšování vlajek, vystavování bust prezidentů Masaryka a Beneše do výkladních skříní a zamazávání německých nápisů. Jako první se na Blatensko dostala 6. května 1945 americká armáda¹¹¹. Vojáci Rudé armády přijeli na Blatensko až 10. května 1945. V půlce května 1945 dorazila na Blatensko Československá samostatná obrněná brigáda z Velké Británie, která zaujala místa po některých amerických jednotkách.

V revolučních dnech se po Blatensku pohybovaly kolony ustupujících německých vojáků a i oddíly Ruské osvobozené armády (ROA), které spěchaly, aby se dostaly do amerického zajetí. Vlasovcům se to ale nepodařilo a byli později předáni Rudé armádě, protože dorazili na území obsazené americkou armádou až po 9. květnu 1945. V té době už ale byla uzavřena dohoda mezi Američany a Sověty, podle které měli všichni nepřátelští vojáci po půlnoci 9. května 1945 přejít do sovětského zajetí.

*„Po revoluci byl zmatek, všichni byli vlastenci a všichni byli komunisté.“*¹¹² V červnu 1945 byl obnoven blatenský politický okres, který byl v roce 1942 zrušen a včleněn do okresu strakonického. Dále byly obnoveny za

¹¹⁰ viz poznámka č. 42 v kapitole 6) Květnové povstání.

¹¹¹ Jako první přijela 4. tankové brigády generála Pattona, následovalo ji těžké dělostřelectvo a jako poslední přijela motorizovaná pěchota.

¹¹² Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové (nar. 1933) na rok 1945 (Rozhovor pořizen 15. září 2012)

Protektorátu zaniklé spolky, jako Sokol a Junák. Revoluční národní výbory se změnily na místní národní výbory. Následovala národní očista, která zanechala na Blatensku stejné šrámy jako v ostatních oblastech. Po odsunu Němců se do pohraničí přestěhovalo přibližně 20 rodin z Blatenska.

Po skončení posledních bojů na území Protektorátu následovaly oslavy a radostné vítání obou spojeneckých armád. Komunistický převrat v únoru 1948 pohled na osvobození změnil a o roli americké armády se nemluvilo. Výše uvedená slova amerického vojáka se snad naplnila a my jsme pochopili, co pro nás udělala americká armáda, i když přes čtyřicet let byla vyzdvihována Rudá armáda.

Oslavy osvobození se na Blatensku konají každý rok. „*Při prvním výročí a oslavách osvobození byly první osvobozené dožínky s alegorickými vozy.*“¹¹³ Slavilo se ještě se vzpomínkami na obě vítězné armády. Oslavy se konaly i v době komunistického režimu, kdy se ale zamlčoval fakt, že většinu obcí osvobodila americká armáda. Jediné výjimky v oslavách tvořily roky 1968 a 1969.

Obrat nastal v roce 1990, kdy v Blatné „*byla z iniciativy Občanského fóra a za nezištné spolupráce pana Jančara instalována pamětní deska americké armádě na budovu sokolovny. Na slavnosti tehdy zazpíval Úslavan, zahráli dudáci, promluvil pamětník květnových dnů v pětáctýřicátém pak Fiala, poslanec FS Z. Malina, a význační hosté. Pamětní desku slavnostně odhalil pan Malcolm Hall, který v roce 1945 jako příslušník americké armády přišel do Blatné. Čestnou stráž u desky stáli skauti, děvčátka v lidových krojích a v uniformě přišel i pan Haferník, který bojoval na západní frontě.*“¹¹⁴ Od té doby se oslavy změnily. Pravidelně se jich účastní delegace z amerického velvyslanectví, váleční veteráni a součástí jsou projevy zástupců obou zúčastněných stran¹¹⁵, pokládání věnců k památníkům, dobové uniformy,

¹¹³ Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové (nar. 1933) na rok 1945 (Rozhovor pořizen 15. září 2012)

¹¹⁴ Jak se vzpomínalo na konec války v posledních 49 letech. *Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné.* Blatná, 1995.

¹¹⁵ Více viz. textové přílohy č. 6 a 7 s projevy starosty města a zástupce americké ambasády

ukázky vojenské historické techniky a dobová hudba. Celý den (8. května) je vyplněn programem.

Cílem této bakalářské práce bylo popsat události posledního roku války na Blatensku, jelikož souborné dílo o této oblasti dosud chybí. Situaci květnových dní si můžeme přiblížit pouze z jednotlivých článků v regionálních novinách. V jednotlivých kapitolách jsem se zaměřila na podstatné mezníky první poloviny roku 1945, které ovlivnily květnovou revoluci a které jsem výše zmínila. Na to následovaly události květnového povstání, které zanechaly v regionu stopy a které jsou stále živé, i když od konce války uběhlo již 67 let. Jedná se hlavně o národní očistu. Jména kolaborantů, ale i samozvaných vykonavatelů rozsudků se stále nemohou uvádět celá, protože buď oni sami, nebo jejich potomci stále žijí. Tato práce mi přinesla možnost seznámit se s dějinami druhé světové války v regionu, ve kterém jsem strávila hodně času jako dítě a ke kterému mě vážou moje kořeny z matčiny strany.

Seznam zkratek

ČNR = Česká národní rada

ČSR = Československá republika

FS = Federální shromáždění

KONR = Komitét pro osvobození národů Ruska

MLS = Mimořádný lidový soud

MNV = Místní národní výbor

NV = Národní výbor

RNV = Revoluční národní výbor

ROA (POA) = Ruská osvobozenecká armáda

SS = Schutzstaffel

SSSR = Svaz sovětských socialistických republik

USA (United States of America) = Spojené státy americké

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

SOkA Strakonice

f. Archiv obce Bezdědovice, 1903–1945 (1976). (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1158>)

f. Archiv města Bělčice, (1556) 1850–1945 (1953). (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1682>)

f. Archiv města Bělčice, (1556) 1850–1945 (1953). (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1684>)

f. Archiv obce Hornosín, 1871–1945 (1972). (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1287>)

f. Archiv obce Kadov, (1786) 1850–1945 (1995). (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/451>)

f. Archiv obce Lnáře, 1853–1945 (1973). (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/501>)

f. Archiv obce Myštice. (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1164>)

f. Archiv obce Předmít, 1870–1945. (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/90005>)

f. Archiv obce Záboří, (1774) 1850–1945 (1986). (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1799>)

f. Městský národní výbor Blatná, 1945–1990. (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1541>)

f. Místní národní výbor Lom (1944) 1945–1988. (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1796>)

f. Archiv obce Skaličany, 1685–1945 (2002). (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1632>)

Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv (VÚA-VHA)

Fond Domácí odboj

- „Prokop Holý“ a „NIVA“ ilegální skupiny v okrese Strakonice, inv. č. 36, kart. 5

Fond 308 Druhý domácí odboj

- Odbojová skupiny „NIVA – Strakonice“, inv. č. 3-2
- Ilegální organizace KSČ na Strakonicku, inv. č. 22-2
- Partyzánská skupina „Prokop Holý“, inv. č. 7-6
- „Předvoj – Strakonice“, VÚA-VHÚ, inv. č. 45-9

Fond Ilegalita

- Fiškandl Jan, sv. 29, a. j. 45, inv. č. 1410, kart. 28
- Hálek Jan, sv. 16, a. j. 63, inv. č. 567, kart. 12
- Ingedult Miroslav, sv. 27, a. j. 30, inv. č. 1098, kart. 23
- Krátký Rudolf, sv. 27, a. j. 40, inv. č. 1107, kart. 23
- Loula Stanislav, sv. 24, a. j. 62, inv. č. 915, kart. 20
- Šimandl Rudolf, sv. 28, a. j. 63, inv. č. 1228, kart. 26
- Vávra Jaroslav, sv. 30, a. j. 45, inv. č. 1410, kart. 29

Fond Partyzánské a odbojové hnutí

- NIVA, inv. č. 269, kart. 17
- NIVA, inv. č. 310, kart. 18

Městské muzeum Josefa Siblíka v Blatné

Foto archiv

- Hrob čsl. vojína Václava Lopaty † 19. VIII. 1945, inv. č. 735
- Květen 1945, inv. č. 521
- Květen 1945 na Blatensku, inv. č. 27
- Květen 1945 v Blatné, inv. č. 78
- Květen 1945 v Blatné, inv. č. 300
- Květen 1945 v Blatné, inv. č. 374
- Květen 1945 v Hajanech, inv. č. 26
- Obrněná čs. brigáda – Sedlice (16. VIII. 1945), inv. č. 734
- Tanky čs. obrněné brigády – Sedlice (29. VII. 1945), inv. č. 733

Školní kroniky

SOkA Strakonice

f. I. střední a národní škola Blatná 1865–1954. (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/200104>)

f. I. střední a národní škola Blatná 1865–1954. (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/200105>)

f. Základní devítiletá škola Kadov, 1876–1982. (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1324>)

f. Základní škola Záboří, 1807–2000. (V digitalizované podobě dostupné na: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/1802>)

Současný tisk

Blatenské listy, XXIII (XXXIII), č. 6, 2012

Blatenské listy, XXII (XXXII), č. 9, 2011

Blatenské listy, XII (XXIII), č. 10, 2002

Blatenské listy, XII (XXIII), č. 9, 2002

Blatenské listy, XII (XXIII), č. 8, 2002

Blatenské listy, XI (XXI), č. 9, 2000

Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, XV, č. 5, 2010

Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, X, č. 5, 2005

Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, X, č. 4, 2005

Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, X, č. 3, 2005

Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, X, č. 2, 2005

Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, V, č. 5, 2000

Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, III, č. 5, 1998

Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, III, č. 6, 1998

Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, III, č. 7, 1998

Rozhovory s pamětníky

Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové (nar. 1933) na rok 1945 v Blatné. (Rozhovor pořízen 15. září 2012)

Internetové zdroje

Oslavy 65. výročí konce 2. světové války a osvobození Lnář americkou armádou - 2.5.2010. [online]. [cit. 2012-08-24]. Dostupné z WWW <<http://www.lnare.cz/zamek/vlasov/target23.html>>

Literatura

AUSKÝ, Stanislav A. *Vojska generála Vlasova v Čechách*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-793-6.

FOUD, K. – KRÁTKÝ, V. – VLADAŘ, J. *Poslední akce. Operace amerického a britského letectva nad územím Čech v dubnu a květnu 1945*. Plzeň : NAVA, 1997. ISBN 80-85254-98-0

GEBHART, J. – KUKLÍK, J. *Velké dějiny země Koruny české; Sv. 15, [část] b. 1938-1945*. 1. vyd. Praha, Litomyšl : Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-835-5.

K 750. výročí Blatné: Sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné. Blatná: Městské muzeum v Blatné, 1985.

Konec války v Blatné 1945 - 1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné. Blatná: Nadace BKN, 1995.

KOS, Vladimír *Květen 1945 v jižních Čechách*. Praha : Mladá fronta, 2012. ISBN 978-80-204-2642-0

Kronika 20. století 1940 - 1949. Praha: Fortuna Libri, 2007. ISBN 978-80-7321-340-4.

PECKA, Jindřich *Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1995. ISBN 80-85270-47-1

Anotace

Hlavním cílem bakalářské práce *Konec druhé světové války na Blatensku* je podat popis událostí od ledna do srpna 1945, které jsou postavené na dobových školních a obecních kronikách a vzpomínkách pamětníků, které jsou zachycené v současném regionálním tisku.

Bakalářská práce je rozdělena na jednotlivé události, které ovlivnily Blatensko v posledním roce války. Blatenskem se zde myslí obce, které spadaly do bývalého blatenského politického okresu (mezi významnější patří kromě Blatné Bělčice, Lnáře, Kadov, Záboří). Tyto obce patřily po osvobození jak do amerického, tak do sovětského pásma. Jsou u nich vidět tendence směřující k budoucí oslavě Rudé armády.

Annotation

The main aim of the bachelor's thesis *The End of WW II at Blatná region* is to give a description of the main events from January to August 1945 which are described in villages' and schools' chronicles and regional press.

The bachelor's thesis is divided into particular events that affect Blatná region in the last year of WW II. By Blatná region is meant the villages that belong to former political district of Blatná (within Blatná the more important are Bělčice, Lnáře, Kadov and Záboří). These villages were after liberation on both American and Soviet zone. There are disposition to future celebration of Soviet army.

Klíčová slova:

Blatensko, Blatná, Němečtí uprchlíci, květnové povstání, osvobození, americká armáda, Rudá armáda, ROA

Key words:

Blatná region, Blatná, German refugees, May uprising, liberation, U.S. Army, Soviet army, POA

PŘÍLOHY

Seznam textových příloh

- 1) Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové (nar. 1933) na rok 1945 v Blatné
- 2) Vzpomínky pana Františka Jestřába (z Tyršovy ulice v Blatné) na konec 2. světové války a osvobození
- 3) Vzpomínky PhDr. Josefa Janovského na květen 1945 v Blatné (napsáno 24. 2. 1995 v Pardubicích)
- 4) Vzpomínky pana Františka Sudy na osvobození Kasejovic
- 5) Rok 1945 a osvobození v Pamětní kronice obce Kadov
- 6) Organizace vojenského okresního velitelství NIVA Strakonice v době vyhlášení revoluce
- 7) Projev starosty Blatné Mgr. Bohuslava Navrátila k 66. výročí osvobození
- 8) Projev majora Josepha Hesse v Blatné k 66. výročí osvobození města

1) Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové na rok 1945 v Blatné¹¹⁶

Byly uhelné prázdniny, protože nebylo uhlí. Na Blatnou nálety nebyly. Jediné, co si o tom pamatuji, je, že jsem dostala spálu. Musela bych do nemocnice v Plzni, ale Plzeň byla bombardovaná. Táta tedy svatosvatě slíbil doktorovi, že se to nikdo nedozví, že mám spálu, a já jsem ji promarodila doma. Ve škole jsem pak hlásila, že jsem měla kloubové revma, protože doktor řekl: „Hele Tondo, já ti ji nepošlu do Plzně, když tam bombardují špitál.“

Bylo to v pátek čtvrtého května, když se začalo s tím, že je konec války. A my jsme měli každý pátek bramborové šišky s mákem, které jsem nenáviděla, a protože byl hrozný šrumeč, lítalo se po městě, lidi se srocovali, tak se babičce těsto na šišky rozteklo a my jsme je neměli. Byla jsem hrozně šťastná, ne že je po válce, ale že nebudu mít ty šišky k obědu. To je moje nejsilnější vzpomínka na revoluci.

Také jsme připravovali československou vlajku. Děda měl v krámě vystavenou vlajku a obrázek Beneše. Chlapi, kteří byli vojáci, tak chodili dělat hlídky v noci. Děda dostal flintu, a protože byl voják, chodil na hlídku. Měl odznak Revolučních gard a hlídal po městě. Po revoluci byl zmátek, všichni byli vlastenci a všichni byli komunisté.

Když jsem viděla odsunované zajaté německé vojáky, kteří byli zubožení, jak obklopili obecní studnu na Topiči, myli se, pili z dlaní a nemohli se té vody nabažit a tak, jak bych to řekla, jak byli úplně zdecimovaní, že byli apatičtí. A já jsem to v tom dětském rozumu prostě nemohla snést, až mi to táta vysvětlil, že to jsou nepřátele, že zabíjeli naše lidi.

To samé bylo, když vedli průvod kolaborantů přes město a té Šmakalové, která měla krásný dlouhý cop, ho ustříhli. To bylo takové ponížení té ženské a mě jí bylo líto, že ji jako ženskou takhle ženou, a taky jsem to ořvala, než mi někdo vysvětlil, kdo to jsou kolaboranti. V té době nám nikdo neřekl, kdo je to kolaborant, jen nám řekli: „Před tou nemluv, nebo se jí vyhni.“ To si šuškali

¹¹⁶ Vzpomínky paní Heleny Wálkové roz. Kavalové na rok 1945 v Blatné. (Rozhovor pořízen 15. září 2012)

mezi sebou dospělí: „Hele ona ta Šmakalka je kolaborantka, ona drží s Němci.“

Američané byli velmi slušní, velmi čistotní a můžu říct, že nás jako děti milovali, protože zřejmě měli doma rodiny, které jim scházely. Za Američany se táhl houf dětí. No samozřejmě, protože dávali žvýkačky a čokoládu. To bylo normální. Ale byli velmi slušní. Vím, že bydleli v tom domě na Topiči. Měli tam velitelství, tam co bydlívali Turkovi¹¹⁷, takže to měli k nám přes chodbu. Chodili za mamkou, aby jim prala košile, ale měli zvláštní požadavek. Na zádech měli tři sklady. Prostřední musel být ostrý a ty postranní byly dovnitř. A voněli. Ty kluci měli deodoranty a pořád se myli. Pumpa v chodbě, co se čerpala voda ze sklepa, byla pořád v permanenci.

Také nás brali do kina na jejich hudební filmy, kterým se dneska chechtám, protože to jsou hrozné paskvily. My na to koukali s otevřenou pusou. Druhý den jsme přišli do školy a dostali jsme všichni poznámku, že se tyto filmy pro nás nehodí. Filmy byly o ničem. My tam jen viděli krásně oblečené a nalíčené ženské, jak tancují a zpívají. Vůbec jsme o nějakém ději ve filmu nevěděli.

Nepamatuji si, aspoň ta moje parta, že by na nás ty vojáci špatně sáhli. Možná, že jsme se jim nelíbili, byli jsme vyhublí, podvyživení. Ale taky byly případy, že svedl holku ještě školou povinnou. Ale to si ženské jen šeptaly mezi sebou. Také byly asi dvě nebo tři holky z Blatné, co odjely do Ameriky. Růžena Javůrková, která se tam provdala, byla sestra mojí spolužačky.

Vojáci se kamarádili s tátou v krámě, jak se tam chodili oholit, tak se bavili. Mezi nimi bylo hodně míšenců, kteří měli buď českého tátu, nebo mámu. U Marie Janovské bydlel Stanley, oni mu říkali Standa, protože se domluvili, že jsou vzdálení příbuzní. Hodinář Zábranský se odstěhoval do pohraničí, ale bylo to problematické, protože jeho manželka byla Němka. A zahradník Pojer s manželkou se odstěhovali do Mariánských Lázní.

Při prvním výročí a oslavách osvobození byly první osvobozené dožínky s alegorickými vozy.

¹¹⁷ Dům je v ulici Čechova 131 v Blatné.

2) Vzpomínky pana Františka Jestřába (z Tyršovy ulice v Blatné) na konec 2. světové války a osvobození¹¹⁸

V roce 1945 mě bylo 5,5 roku. Bydleli jsme v Lažanech č. 25 přes 24 roků. Tatínek byl rybář, později baštýř a přes 17 let sádecký na sádkách v Rojicích. Maminka pomáhala na velkostatku v Polánkách. Později jako ošetřovatelka chovných kachen u SR Blatná.

Pamatuji se, že po 20. dubnu 1945 večer kolem 22. hodiny byl velký rachot povozů tažených koňmi krytými plachtou po vsi. Bouchání u nás na okno Němci. Tatínek šel ven, Němci měli mapy a chtěli ukázat nejhlubší les Hradec a Sosnovec. Tatínek s nimi musel jít až na konec vsi a cestu jim ukázat. Měli jsme velký strach, že se tatínek již nevrátí. Za války muselo být všude na oknech zatemnění. Svítilo se petrolejkama a loučema.

Koncem dubna německé rodiny s naloženými vozy táhly zpět přes ves. Na návsi byli odzbrojováni sousedem Běhavým, Krhounkem, Šišpelou, Majerem, Vaněčkem, Divišem, Buchleitnerem, Jestřábem, Motykou a Myslíkem. Měli pouze pár loveckých pušek. Posléze němci odjeli neznámo kam. Tatínek nám večer říkal: „Dívejte se na les Hradec tam, kde stojí rozhledna!“ Blikalo tam světýlko jako hvězda nad lesem. Druhý den večer byl slyšet hukot letadla, které zásobovalo partyzány. To se opakovalo ještě další dva dny. Až po letech se našli kryty již zničené stářím dle vyprávění Stanislava Sedláčka a sám jsem se do takového krytu po čase propadl na stráni pod rozhlednou při trhání malin.

Později nám hajný Buchleitner vyprávěl, že koncem dubna kolem půlnoci na lesní hájence zvané Chrašťovická, bylo slyšet bušení na okno. Pohledem jsem uviděl skupinu po zuby ozbrojených němců v počtu nejméně 10-ti osob. Požadovali jídlo a pití na cestu a zároveň se ptali jak daleko jsou Američané. Bylo nám nařízeno, abychom alespoň jednu hodinu po jejich odchodu neopouštěli hájovnu, jinak vyvraždí celou rodinu.“ Sám hajný se v lese nikdy nebál, ale této noci nikdo z rodiny domov neopustil.

¹¹⁸ Blatenské listy. XXIII (XXXIII), č. 6, 2012. s. 8-9

Ráno 5. 5. 1945 mě otec posadil na rám pánského kola a vyrazili jsme cestou přes Milčice do Záboří pro porodní bábu. Asi v půlce cesty, nedaleko rybníka Chvalov, nás zastavila a kontrolovala americká hlídka. Tatínek, který neuměl anglicky, musel posunky ujasnit účel naší cesty. Propustili nás, o několik kilometrů dál vedla demarkační čára. Při zpáteční cestě nám již americká hlídka salutovala. V Lažanech u školy nás sousedé informovali, že máme holčičku.

Také před obecní školou stál americký džíp a američtí vojáci. Ve škole sídlil provizorní štáb. Jeden z vojáků měl s sebou živou želvu, na důkaz toho, že se jí nic nestane, ji přejel autem. I na návsi byli američtí vojáci, ale tito seděli na koních. U rybníka Žděný, nedalekou hospody u Bosáků, byly zámecké cesty 1,5 metrů vysoké lesní smrčky. Američtí vojáci neodolali a tyto stromky na koních přeskakovali.

Druhý den jsem byl svědkem toho, jak američané[!] nasedli do džípu plně ozbrojeni a ujížděli za ves přes most rybníka Kořenský k lesu Březovec. Vojáci na koních ujížděli přes ves zvanou Na sádkách. Po chvíli přivezla americká hlídka německou rodinu i s dětmi již odzbrojenou. Z jejich očí sršela zlost a nenávist. Od našich osvobodenců jsme dostávali žvýkačky, čokoládu a kakao.

Ještě před odjezdem si mou malou sestru spojenci vyfotily[!], aby měli památku na dítě, které přišlo na svět v okamžiku osvobození jejího domova. Protože elektrická energie byla zavedena až v roce 1955, musel tatínek poslouchat rádio, jehož zdrojem bylo 32 plochých baterií. Dodnes slyším úpěnlivé volání hlasatele čs. Rozhlasu: „Přijďte Praze na pomoc, němci[!] vraždí vaše spoluobčany, zuří velký boj o československý rozhlas. Němci ženou vaše ženy a děti před tanky proti barikádám!“

8. 5. jsme postavili na návsi slavobránu z chvojí, která byla barevně opentlena. Přijel americký důstojník v džípu. Všechny přítomné zdravil. Dodnes před sebou vidím dlouhou kmitající anténu od vysílačky. Auto projelo přes návěs směrem k Doubravici a sním i celý štáb sídlící ve škole. 8. 5. 1945 byl nazván dnem osvobození. Skutečně pro nás obyčejné lidi, [!] to byl jeden z nejhezčích

dnů života. Vše následné ještě umocňovalo pocit svobody a krásné květenství právě kvetoucích šeríků a rozkvetlých zahrad. Jako by sama příroda s námi slavila tento nezapomenutelný den.

Po válce byla nabídnuta pomoc dětem narozeným mezi 1. – 10. květnem. Moji rodiče nic nehlásili, sami s později koupili knihu „Srdce Prahy v plamenech“, která byla plná fotografií z bojů o osvobození Prahy. Kniha putovala po celé vsi, ale zpátky se už nikdy nevrátila.

3) Vzpomínky PhDr. Josefa Janovského na květen 1945 v Blatné (napsáno 24. 2. 1995 v Pardubicích)¹¹⁹

Je sobota 5. května, jsem se svými rodiči na poli na „Janovských“, jak se tam říkalo, kde sázíme cibuli. Je krásný den, slunce svítí a blíží se už skoro dvanáctá hodina. Najednou se rozezvučí v dálce zvony, nahrané na gramofonové desce, nebo se nám to jen zdá, protože pravé zvony sebrali Němci asi tak v polovině války, aby mohli posílit svůj zbrojní materiál. Někdo běží směrem k nám na pole a křičí: „Už je po válce!“. Američané jsou už před Blatnou a jedou od Plzně k nám. Je mně něco přes 15 let, všechno mě zajímá a dojíímá. Utíkám domů ke své sestře Marii, která už také ví tu novinu, že skončila ta hrozná doba války, těch strašných 6 let německé okupace. Pláče radostí i lítostí, když si vzpomíná na našeho bratra Honzu, co ho Němci umučili v koncentračním táboře v Osvětimi.

Honí se mi myšlenky hlavou, je 6. května, nemáme školu [!] a proto se zdržujeme na náměstí, tehdy i dnes stejného jména, na Koubkově třídě. Opět někdo běží od blatenské věže dolů směrem k nové radnici a křičí „Američané jsou tady“. Jsou to veliké vojenské tanky. Je jich pět. Sbíhají se lidé ze všech chalup, na radnici se objevují československé prapory, ale nejen ty, ale také vlajky všech válečných spojenců – americké, francouzské, anglické a ruské. Na barácích vlají české i československé prapory, nikdo neví, kde se tolik praporů najednou vzalo, když během války držení takových symbolů znamenalo vysoké nebezpečí a tresty od našich německých okupantů.

A skutečně, je plné náměstí, a s velkou dychtivostí se očekává příjezd tanků americké armády. Všichni se koukají směrem k věži, kde by se měly objevit. Jací asi ti Američané budou? Každý se ptá vedle stojícího souseda. Lidé mají v rukách květiny. Jsou to rozkvetlé šeršky a tulipány. Už jsou tady! Jsou to ale jen tři tanky, mají zvednuté poklopy a v nich stojí velitelé. Jeden z nich je dokonce černé pleti. Lidé se na něj přímo vrhají, volají? „Sláva, naši drazí hoši“. Tu jeden voják v prvním tanku vyhodil něco mezi lidi, všichni se k tomu

¹¹⁹ *Konec války v Blatné 1945-1995: Sborník k padesátému výročí osvobození Blatné*. Blatná, 1995. s. 16 – 17

snaží dostat. Jsou to jednotlivé žvýkačky a malé čokolády. Naši lidé jim házejí kytice na tanky. Přinášejí čerstvě upečené bábovky a koláče z domova a nesou také místu čerstvě vyuzených vuřtů od řezníka pana Fialy. Jsem ze všeho strašně zmaten. Vše se rázem změnilo o 360 stupňů! Nejdřív obrovských strach a pak veliká radost, že už je doopravdy konec války, že už se nemusíme Němců bát. Ale vše je ještě takové nové, nejasné, trochu bázeň, co kdyby se Němci vrátili. Tanky se pomalu otáčejí a jedou směrem k věži a dále k zámku na hlavní silnici Plzeň–Písek.

Když se vše druhý den uklidnilo, stojí v naší ulici, v Žižkově ulici, menší tank, nebo je to obrněný vůz. Kolem něho je řada dětí, které na vojáky pokřikují, jsem tam i já. Vidím najednou hezkého vysokého vojáka hnědých pronikavých očí, jak se na mě dívá. Něco mně říká anglicky, ale já mu nerozumím. Mluvím na něho německy. On tomu ale nerozumí. Beru ho za ruku a vedu ho do naší chalupy Žižkova 132. Zde se ho ujala moje maminka a sestra Marie a nabídla mu, aby se umyl a aby si sedl ke stolu. Přináší čerstvá míchaná vajíčka s cibulkou a čerstvý chléb. On se nedá mnoho pobízet a dá se do jídla. Pak říká něco mému otci, který sedí vedle něho u stolu, ukazuje, zda kouří. Vyndává z kapsy balíček amerických cigaret, jsou to Camelky nebo Chesterfieldky. Otec spokojeně kývá hlavou, že ano, že kouří a společně si zapalují cigaretu. Otec říká, že je to dobré, ale silné. Celou válku kouřil Zorky a pak také „Domaniko“, to byl po domácku pěstovaný tabák. Ten se všelijakými způsoby zpracovával. Pěstoval se na zahradě, při z přežitých starých rostlinek, když ještě tabák prý pěstoval děda v první světové válce, tak mně to aspoň můj otec říkal. Ale tyhle americké cigarety, to bylo ono! Ptám se vojáka, jak se jmenuje: „Wie heisst du? Dein Name?“ „O yes, my name is Robert Hahn a bydlím tady v tom malém tanku, co stojí venku.“ Moje maminka mu ale říká, že nemusí spát v tanku, že si může jít lehnout do našeho pokoje, kde bude mít pohodlí. Samozřejmě je to domluva „rukama – nohama“. Nakonec lámanou čecho-američtino-němčinou pochopil a jde si pro své věci na ležení do tanku a jde do naší chalupy. Já jsem samozřejmě stále u toho, visím mu přímo na očích a ústech. Beru do ruky starý anglicko-německý slovník, co máme a snažím se s ním domluvit. Píší jednotlivá slova, moc smyslu to nedává, ale Robert

přikyvuje, že rozumí. Říká, že je velitelem toho výzvědného tanku 4. americké armády generála Pattona, a že prošli celou Evropou až sem do Blatné, kde je demarkační čára.

Ale k pobytu amerických vojáků u nás v Blatné. Robert Hahn chodil spát k nám do naší chalupy, ale najednou tank zmizel a bylo mně řečeno, že se odsunuli směrem na Kadov, kde měli hlídat německé zajatce. Na sobotu a neděli přijížděl Robert do Blatné a vždy mě našel v tanečním sále v sokolovně. Zde vyhrávala americká vojenská kapela a scházeli se zde vojáci a naše česká děvčata. Tančily se všechny moderní tance, co muzika hrála. Robert vždy, když přišel do sálu, mi říkal, že jsem „Sharpý“, což znamená ostrý, rázný, bystrý. V přeneseném slova smyslu, jak jsem sám později zjistil, to znamená „sekáč“, protože když přišel, ukazoval na mou kravatu, co jsem měl. A toto oslovení, tato přezdívka, už nám zůstala po celých 50 let! Vzpomínám si na 27. května, tj. pár dní po Robertově příchodu, přijel do Blatné a chtěl, abychom se spolu vyfotografovali. Šli jsme spolu před náš blatenský kostel, kde nás někdo vyfotil Robertovým aparátem. Bylo to právě na Robertovy 23. narozeniny a bylo to také naposledy, co jsme se spolu viděli. Myslím v těch revolučních dnech v Blatné. Odjel plnit své vojenské povinnosti nejdříve do Kadova a pak dál až do Německa. Později po letech jsem se dozvěděl, že jeho velitelství bylo u Mnichova a že tam byl sběrný tábor Němců – armády.

4) Vzpomínky pana Františka Sudy na osvobození Kasejovic¹²⁰

Několik dnů před koncem války nás v noci probudilo vzdálené dunění a klepání dveří. Na severozápadě byla vidět matná záře. Ráno jsme se dozvěděli, že byl proveden ničující nálet na Plzeň, kde jsme měli několik rodin příbuzných. Byl to poslední velký záchvěv války, na který doplatilo mnoho plzeňáků a také jedna rodina našich příbuzných, kdy dostal jejich dům na Slovanech přímý zásah, Dodnes na tomto místě zeje „díra“, nebyl tam žádný dům postaven, ač je to na jedné z hlavních tříd Plzně.

Památního dne, 5. května, vypuklo v Praze povstání a na dosah se pro nás přiblížil skutečný konec války. Pražské povstání jsme všichni velice radostně, ale přece jen trochu zakřiknutě přivítali. Jen lnářský mlynář, pan Havlík, podlehl nadšení a spolu s ruským partyzánem, kterého u sebe přechovával, projeli na motorce s československou vlajkou Kasejovicemi směrem k Nepomuku. Před Životicemi byl odvážný muž Němci zastřelen. Dodnes je na tomto místě při silnici blízko životické zastávky malý pomníček, připomínající tuto smutnou událost.

6. května ráno, těsně po osmé hodině, jsme se dozvěděli, že ode Lnář jedou Američané. Jako všechny nedočkavé děti i já běžel naproti a u radnice očekával příjezd. Slyšeli jsme hukot tanků a ostatních těžkých vojenských vozidel a zanedlouho se objevil první „džíp“ osvobozené americké armády. Všechna vozidla a helmy vojáků byly označeny čísly 9/4. K všeobecnému jásání a vítání se objevila na domě pana Janoty, Čechoameričana, americká vlajka, na mnohých ostatních domech pak vlály československé prapory.

Za chvíli bylo Američanů, jejich džípů, tanků, kanonů a jiných bojových a ženijních vozidel plné město: na náměstí, v ulicích i v parku. K nezapomenutelným zážitkům pro nás patřilo po očištění techniky a umytí vojáků, pálení bot, košilí, kalhot a vrchních částí oděvů, které dosloužily. Pro nás to byla nepochopitelná podívaná. Polity benzínem hořely věci, které by se

¹²⁰ Kasejovické noviny. Měsíčník obcí Hradiště, Kasejovice, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice. III, č. 5, 1998, s. 1

po vyprání nebo po malé úpravě daly ještě použít ke spokojenosti mnoha válkou zdecimovaných našich občanů.

Američtí vojáci, většinou důstojníci a poddůstojníci byli ubytováni v soukromých domech tam, kde bylo místo. U nás jich bylo pět, se kterými se rodiče velmi spřátelili. Dorozumívali se německy, protože jeden z amerických důstojníků uměl německy a můj otec též, protože se vyučil a pracoval ve Vídni. Poprvé v životě jsem viděl na vlastní oči černochoy, pomeranče, čokoládu, grepy, žvýkačky, konzervy a jiné dosud neznámé, báječné věci. Vše bylo provoněno zvláštními vůněmi a pachy amerického benzinu, různých chemických přípravků, pro nás exotických vůní čokolád, žvýkaček, cigaret a dalších produktů, které si američtí vojáci s sebou k nám přivezli. Co však Američané neměli, byl alkohol, který ale uměli naši občané ze švestek nebo obilí vyrobit a tak se brzy rozběhl výměnný obchod přesto, že americkým vojákům hrozily tvrdé postihy.

V opuštěném domě po židovské rodině Gottliebů a po kolaborantovi s Němci, měli Američané svoji kuchyni a jídelnu. Převládala však jídla z konzerv a ty i „fasovali“ jako studené večeře. Konzervy k hlavnímu jídlu obsahovaly převážně různé omáčky s těstovinami nebo fazolemi. Fascinovalo nás, jako malé kluky, jak si někteří vojáci „vyplachovali“ vojenské ešusy grepovým nebo pomerančovým džusem, pro nás tak exotickou a lahodnou pochoutku. Ze zmlsaných jazyků amerických vojáků měla prospěch také moje babička z Kostelní ulice. V mládí sloužila několik let v New Yorku a vařila a pekla americkým vojákům jejich jídla, různé „kejky“, prostě čerstvá jídla, která zbožňovali a nosili jí za to nenáviděné konzervy, ale i čokoládu, žvýkačky a jiné pochoutky. Vzpomínám si například na konzervu s masem v jablečném pyré nebo pomazánkou z burských oříšků, které jsem přímo zbožňoval.

Pro nás kluky to byl tehdy po protrpění válce opravdový ráj. Měli jsme téměř neomezený přístup do tanků, aut a některé vojáky jsme si oblíbili tak, že jsme je stále následovali. zvláště vstřícní byli ti starší, otcové rodin a možná takových kluků jako jsme byli my.

Ke všeobecné radosti z konce okupace a odchod Němců se přidaly neopakovatelné zážitky s americkými vojáky, jejich nevídaného materiálního dostatku, hojnosti potravin a dalších věcí, které jsme předtím neznali. Bylo to snad nejšťastnější období mého života, na které rád a s láskou vzpomínám.

5) Rok 1945 a osvobození v Pamětní kronice obce Kadov¹²¹

V roce 1945 bylo vidět, jak Německo se řítí k záhubě. Od okresního úřadu přicházely výzvy, by školy byly připraveny pro uprchlíky. Učilo se v patře školy jen v jedné třídě, dvě ostatní připraveny pro uprchlíky. Druhá třída byla v pokoji patřícím k bytu řídicího učitele. Nevyučovalo se od 21. prosince do 4. dubna, Dětem dávány 2 x týdně úkoly. Uhlí ve škole zabaveno pro uprchlíky a pekaře.

24. dubna 1945 as o půl deváté dopoledne přijelo do vsi 94 uprchlíků, pro které musili dojetí sedláci z Kadova. V přízemí školní budovy, v bývalé I. třídě měli kuchyni. Bydleli ve třech třídách v patře, kde také leželi na slámě. Po týdnu měli jeti dle rozkazu na Vimperk, ale neodjeli – nemohli – lokomotivy rozbity.

Přišla sobota 5. května 1945. Počasí nebylo nijak krásné, bylo proměnlivo, ale nám Čechům zasvitlo slunko svobody. Kol dvanácté hodiny zaslechli posluchači v rozhlasu, jak Praha volá zoufale o pomoc. V Praze vypukla revoluce. Vše povstalo proti utlačovatelům. Všude objevily se prapory i vlajky v československých barvách. Uprchlíci ve škole ihned odzbrojeni.

K večeru v sobotu projížděli obcí povozy německých kolonistů z Besarábie, kteří uprchli z Rumunska před válečnou litičí a dostali v Polabí nejlepší české statky. Byli již dříve několik dní v obecních lesíkách u Kuše a na Loušku. Byli rovněž revoluční gardou odzbrojeni. V posledním voze našli 3 esmanské obleky. Před večerem přivedla do naší obce revoluční garda z Blatné 40 polních německých četníků, kteří byli odzbrojeni v Bělčicích, odtud přivedeni do Blatné a předání k nám. Naše revoluční garda je vedla do Svěradic.

6. května 1945 v neděli kol třetí hodiny odpolední bylo slyšet od Horažďovic velký hukot. Nikdo nevěděl, kdo to jede, zda Němci – či kdo? Teprve když byla auta u vsi a lidé spatřili bílé hvězdy a československé vlajky, ozývalo se volání: „Američané jsou tu!“ To bylo volání, jásotu i radostného pláče. Rozložili se kol Kadova.

¹²¹ Pamětní kniha obce Kadov

V pondělí 7. května musili uprchlíci opustit školu. Šli pěšky do Horažďovic. Co nemohli odnésti zajištěno místním národ. výborem. Jelikož to byly věci bezcenné, rozdány potřebným.

Dne 8. května slavnostně přivítáno americké vojsko. Odpoledne sešly se všechny místní národní výbory. Přišli také hasiči, a lidé z přífařených obcí. Velitel praporu s 50 muži zúčastnili se slavnosti. Vpředu průvodu nesena státní vlajka, za ní následovaly družičky, školní mládež, pak šli hasiči, místní národní výbory, pak muži a ženy. Průvod šel k pomníku padlých vojáků. Veliteli praporu poděkováno a odevzdán mu obrázek Kadova zdobený trikolorou a opatřený anglicko-českým nápisem v upomínku na zdejší obec. Potom americké vojsko zazpívalo americkou hymnu. Důstojný pan farář František Slavíček pronesl slavnostní řeč, po něm pan Veselý, kovář z Vrbna. Slavnost zakončena státní hymnou.

9. května před večerem jala přes Kadov část poražené německé armády. Jelo 140 aut osobních a nákladních, 13 motorek a po celou noc projížděli Němci obcí do tábora u Horažďovic. Také následující dny jehlo neb šlo pěšky mnoho uprchlíků do Horažďovic a zas někteří zpět do Lnář, kde je Američané předávali Rusům.

6) Organizace vojenského okresního velitelství NIVA Strakonice v době vyhlášení revoluce¹²²

Funkce:	Jméno a hodnost:
Okresní vojenský velitel:	por. Bláha Vladimír
1. pobočník a styč. orgán s okres. úř.	škpt. Kříž Josef
Voj. velitel města a s. o. Strakonice	npor. Křivanec Ladislav
Zástupce městského velitele	rtm. Chlupáč
Okresní četnický velitel	šstržm. Beroušek Rudolf
Voj. dozor nad bezpečn. službou a zpravodaj	škpt. Vokůrka Augustin
Velitel městské policie	šstržm. Stehno
Jeho zástupce	pol. prap. Prokopius
Voj. vel. pro město a s. o. Volyně	škpt. Šourek
Voj. vel. pro město a s. o. Blatná	por. Vlna
Voj. vel. pro město a s. o. Březnice	škpt. Lipanský
Vedoucí okres. úřadu	Hanousek Jan rada pol. správy
I. zástupce vedoucího okres. úřadu	Dr. Karban Matěj, komisař pol. správy
II. zástupce vedoucího okres. úřadu	Dr. Marek Bohumil, komisař pol. správy

¹²² „Prokop Holý“ a „NIVA“ ilegální skupiny v okrese Strakonice

7) Projev starosty Blatné Mgr. Bohuslava Navrátila k 66. výročí osvobození¹²³

Vážení občané, vážení hosté, dámy a pánové,

Vítám Vás zde na Kalinově náměstí při příležitosti 66. výročí ukončení 2. světové války a osvobození našeho města vojáky americké armády. Zvláště chci mezi námi přivítat zástupce ambasády Spojených států amerických pana majora Josepha Hesse.

Pan major Hess v současné době pracuje na rozvoji spolupráce mezi českou a americkou armádou. Z jeho předchozí bohaté vojenské kariéry stojí za zmínku práce poradce při bojích v Iráku.

Před 66 lety skončila 2. světová válka. Od té doby se již nevyskytl ve světě tak rozsáhlý konflikt. Přesto se ale stále na různých místech naší planety některé menší vyskytují. Tady je třeba si uvědomit, že vždy přinášejí utrpení, žel bolest, hmotné škody. To přinesla i 2. světová válka a dotklo se to i občanů našeho města. Za námi je na budově Sokolovny pamětní deska s několika jmény obětí. Říká se mi to zvláště těžce, protože je mezi nimi i jméno Karla Pelikána – dědečka mojí manželky, který přišel o život v koncentračním táboře Terezín.

O to více se musíme snažit, aby již podobné utrpení nenastalo. Jsme proto vděční za vše, co pro naši svobodu hoši americké armády udělali. Vaši zemi a armádě, pane majore, vděčíme za naši svobodu, mír a klid, ve kterém můžeme žít, pracovat a rozvíjet naše město. Ještě jednou Vám děkuji za všechny naše občany a myslím, že mohu říct, vždy si toho budeme velice vážit.

Děkujeme Vám.

¹²³ Blatenské listy, XXII (XXXIII), č. 9, 2011. s. 1

8) Projev majora Josepha Hesse v Blatné k 66. výročí osvobození města¹²⁴

Vážený pane starosto, vážení veteráni, dámy a pánové, přátelé,

jménem amerického velvyslanectví v Praze a občanů Spojených států, vám děkuji za pozvání k účasti na vzpomínkové slavnosti události, které se staly v Blatné v roce 1945.

Dnes slavíme osvobození Blatná a západní Čech.

Tímto ctíme nejen Američany, ale všechny, kdo bojovali ve druhé světové válce.

Vítáme zde americké i české veterány, a znovu opakujeme: „děkujeme za dobře odvedenou práci“. Také vzpomínáme na ty, kteří položili životy, abychom my mohli žít v lepším světě.

Pamětní oslavy, které jste na dnešek připravili, jsou důležité pro nás pro všechny bez ohledu na věk. Připomínají nám velké oběti, které přinesli Češi i Američané. Připomínají nám trvalé přátelství mezi našimi národy a připomínají, jak vzácné jsou naše základní lidské hodnoty. Připomínají, že za svobodu je třeba zaplatit a že každá generace, která chce žít svobodně, musí přinést své vlastní oběti. Znovu se chceme ujistit, že obě naše země – a celá Evropa – jsou chráněny proti budoucím hrozbám a v duchu oboustranného úsilí chceme bránit naše společné hodnoty a těšit se na další spolupráci.

Děkuji za tyto oslavy, které připomínají hrdinské činy amerických vojáků, kteří bojovali v Československu během druhé světové války. Věříme, že připomínáním si a poučením se z minulosti, zabráníme tomu, aby se podobné události již nikdy nemohly opakovat. Také vám děkuji, že jste mi umožnili být tu dnes s vámi.

¹²⁴ Blatenské listy, XXII (XXXIII), č. 9, 2011. s. 3

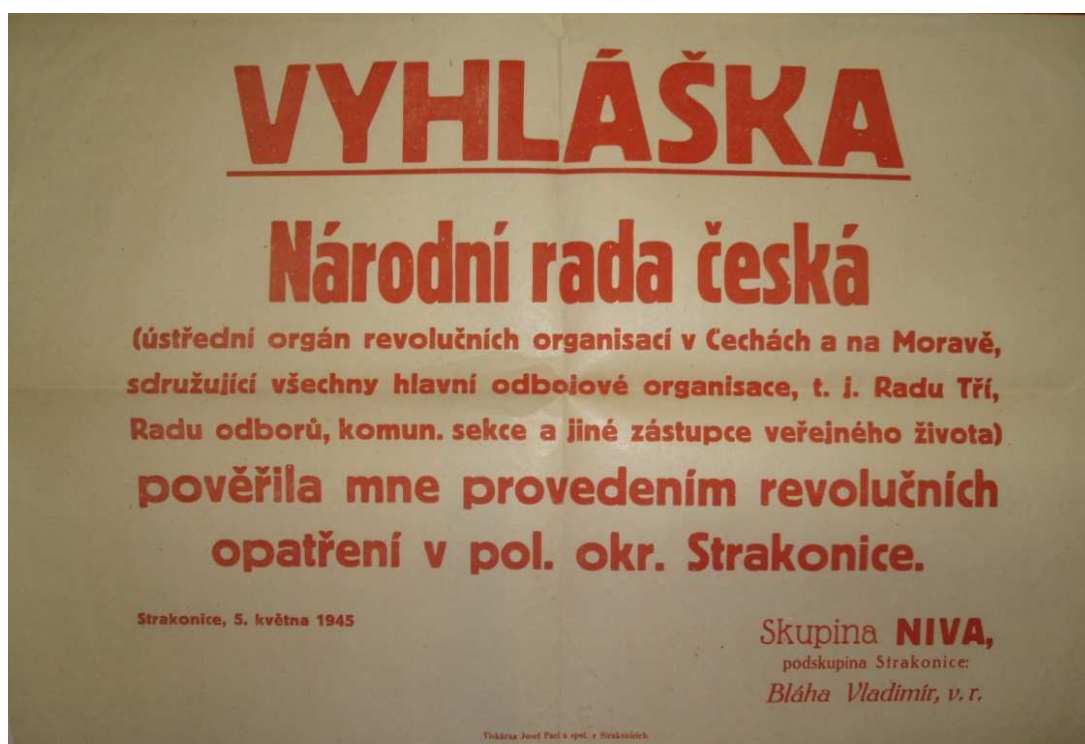
Seznam obrázkových příloh

- 1) Výzdoba výkladní skříně v květnových dnech v Blatné
- 2) Vyhláška NIVY-Strakonice z 5. května 1945
- 3) Vyhláška z 5. května 1945 ustanovující Okresní národní výbor ve Strakonicích
- 4) Obyvatelé Blatné shromáždění u sochy Svobody 5. května 1945
- 5) Národní stráž v Blatné
- 6) Americký tank před hotelem Beránek v Blatné
- 7) Výzdoba připravená v Blatné na přivítání osvoboditelů
- 8) Americký tank před blatenskou radnicí na Koubkově třídě
- 9) Američtí vojáci před blatenskou školou
- 10) Vlasovci v Hajanech v květnu 1945
- 11) Skupina chlapců z Lnářů před tankem Sherman
- 12) Příjezd americké armády do Kasejovic 7. května 1945
- 13) Příjezd Československé samostatné obrněné brigády do Kasejovic 22. května 1945
- 14) Tanky Československé samostatné obrněné brigády 29. července 1945 v Sedlici
- 15) Československá samostatná obrněná brigáda v Sedlici 16. srpna 1945
- 16) Hrob československého vojína Václava Lopaty, který zemřel 19. srpna 1945 na Blatensku
- 17) Schéma demarkační linie v Čechách
- 18) Rozmístění Československé samostatné obrněné brigády od 23. května 1945
- 19) Památník na pobyt gen. Vlasova na zámku ve Lnářích
- 20) Oslavy osvobození v Kasejovicích v květnu 2011. Položení věnce na náměstí u památníku připomínajícího osvobození 3. americkou armádou a příjezdu Československé samostatné obrněné brigády.
- 21) Pamětní deska vzpomínající na členy blatenského Sokola umučené nacisty v koncentračních táborech
- 22) Pamětní deska připomínající osvobození Blatné americkou armádou na blatenské Sokolovně

1) Výzdoba výkladní skříně z květnových dnů v Blatné¹²⁵

2) Vyhláška NIVY-Strakonice z 5. května 1945¹²⁶

¹²⁵ Kronika měšťanské školy

¹²⁶ Odbojová skupiny „NIVA – Strakonice“

3) Vyhláška z 5. května 1945 ustanovující Okresní národní výbor ve Strakonících¹²⁷

VYHLÁŠKA

ustanovení okres. Národního výboru.

Pro okresní Národní výbor byli ustanoveni podle všeobecných směrnic Československého revolučního hnutí organizací spojených v Radě Tří a Radě odborů s komun. sekcemi tyto občané:

1. **Bouda Bohumil**, zemědělec, Hajany.
2. **Bízek František**, rolník, Cehnice.
3. **Boltík Alois**, poručík zbr. sl., Strakonice.
4. **Broulím František**, topič, Strakonice.
5. **Hájek František**, stavitel, Volyně.
6. **Havlan Antonín**, obuv. dělník, Strakonice.
7. **Háza Jaroslav**, technický úředník, Strakonice.
8. **Ing. Hušák František**, úředník, Strakonice.
9. **Jílek Václav**, odb. učitel, Strakonice.
10. **Klíma František**, krejčí, Zdikovec.
11. **Kopecký Václav**, pekař, Volyně.
12. **Landa František**, brusič, Přední Ptakovice.
13. **Lipšan Alois**, dělník, Strakonice.
14. **Masák Josef**, ber. úředník, Strakonice.
15. **Malý Jaroslav**, dělník, Strakonice.
16. **Ruth Karel**, kapitán pom. zdr., Strakonice.
17. **Schier Karel**, úředník, Strakonice.
18. **Sýkora Adolf**, konstruktér, Strakonice.
19. **Smolka Karel**, cukrář, Katovice.
20. **Šulc Vladimír**, obchodník, Blatná.
21. **Kořán Karel**, dělník, Březnice.
22. **Tesař František**, učitel, Rožmitál.
23. **Treibal Miroslav**, profesor, Strakonice.

Strakonice, 5. května 1945.

Okresní hejtmán
Jan Hanousek v. r.
rada pol. spr.

¹²⁷ Odbojová skupiny „NIVA – Strakonice“

4) **Obyvatelé Blatné shromáždění u sochy Svobody 5. května 1945¹²⁸**

5) **Národní stráž v Blatné¹²⁹**

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ Ibid.

6) Americký tank před hotelem Beránek v Blatné¹³⁰

7) Výzdoba připravená v Blatné na přivítání osvoboditelů¹³¹

¹³⁰ Květen 1945 v Blatné

¹³¹ Ibid.

8) Americký tank před blatenskou radnicí na Koubkově třídě¹³²

9) Američtí vojáci před blatenskou školou¹³³

¹³² Květen 1945

¹³³ Kronika měšťanské školy

10) Vlasovci v Hajanech v květnu 1945¹³⁴

11) Skupina chlapců z Lnářů před tankem Sherman¹³⁵

¹³⁴ Květen 1945 v Hajanech

¹³⁵ Květen 1945 na Blatensku

12) Příjezd americké armády do Kasejovic 7. května 1945¹³⁶

13) Příjezd Československé samostatné obrněné brigády do Kasejovic
22. května 1945¹³⁷

¹³⁶ Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, X, č. 5, 2005

¹³⁷ Ibid.

14) Tanky Československé samostatné obrněné brigády 29. července 1945
v Sedlici¹³⁸

15) Československá samostatná obrněná brigáda v Sedlici 16. srpna
1945¹³⁹

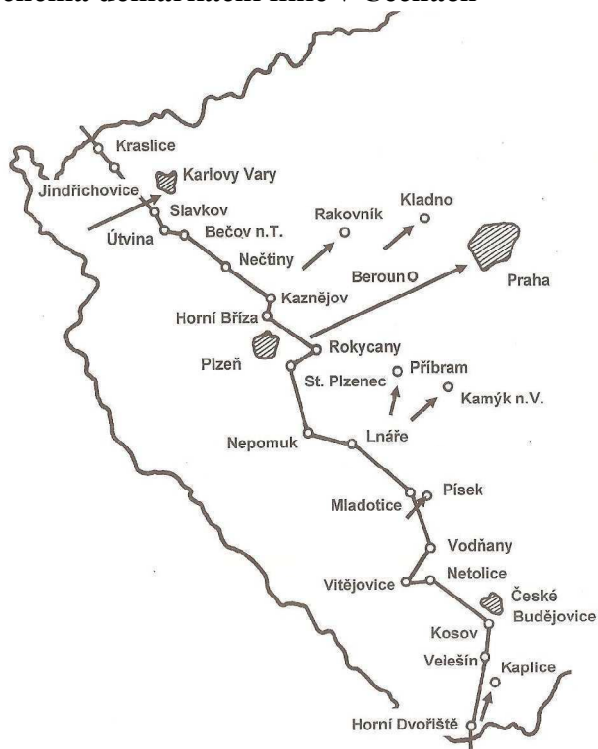
¹³⁸ Tanky čs. obrněné brigády – Sedlice (29. VII. 1945)

¹³⁹ Obrněná čs. brigáda – Sedlice 16. VIII. 1945

16) Hrob československého vojína Václava Lopaty, který zemřel 19. srpna 1945 na Blatensku¹⁴⁰

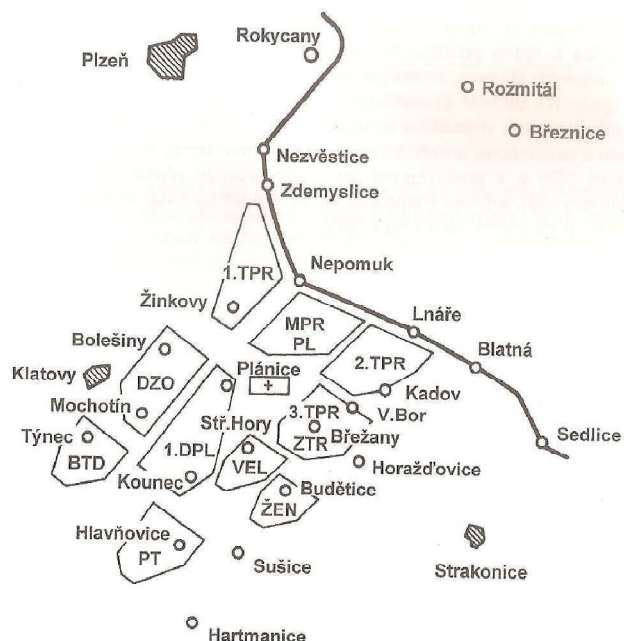
17) Schéma demarkační linie v Čechách¹⁴¹

¹⁴⁰ Hrob čsl. vojína Václava Lopaty † 19. VIII. 1945

¹⁴¹ PECKA, J. *Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945*. Praha, 1995

18) Rozmístění Československé samostatné obrněné brigády od 23. května 1945¹⁴²

BTD	brigádní tankové dílny	TPR	brigádní tankové dílny
DPL	dělostřelecký pluk	VEL	velitelství brigády
DZO	dopravní zásobovací oddíl	ZTR	záložní tanková rota
MPR	motorizovaný prapor	ŽEN	železniční rota
PL	protiletadlová baterie	+	polní ambulance
PT	protitankový oddíl	—	demarkační čára

19) Památník na pobyt gen. Vlasova na zámku ve Lnářích¹⁴³

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Oslavy 65. výročí konce 2. světové války a osvobození Lnář americkou armádou - 2. 5. 2010. [online]. [cit. 2012-08-24]. Dostupné z www.lnare.cz/zamek/vlasov/target23.html

- 20) Oslavy osvobození v Kasejovicích v květnu 2011. Položení věnce na náměstí u památníku připomínajícího osvobození 3. americkou armádou a příjezdu Československé samostatné obrněné brigády.¹⁴⁴

- 21) Pamětní deska připomínající osvobození Blatné americkou armádou na blatenské Sokolovně¹⁴⁵

¹⁴⁴ Kasejovické noviny. Měsíčník města Kasejovice a obcí Hradiště, Mladý Smolivec, Nezdřev, Oselce a Životice, XVI, č. 5, 2011

¹⁴⁵ Fotoarchiv autorky.

22) Pamětní deska vzpomínající na členy blatenského Sokola umučené nacisty v koncentračních táborech.¹⁴⁶

¹⁴⁶ Ibid.